

Ángyán József/1922/, Siófok, Déryné u.5sz.alatti, bucsujáró véleménye:

"Én már a 20-as évek végén emlékszem, öt-hat éves voltam, arra már emlékszem. Még egészen kicsi gyerek voltam, és mentem ki eléjük fogadni. Ugyanis az volt a szokás, hogy mikor jöttek haza az egész rokonság, minden, kiment a falu határába és úgy kísérték be őket. Először arra emlékszem, hogy édesapám, édesanyám voltak ketten. Én később 32-ben voltam először, amikor magam voltam, erről már pontosabban tudok.... Édesapám, nagynéném, aki 67-ben született, a rokonság és annak a fia is, aki főlféret a kocsira... A hivatalos bucsujárás az Mária nevenapkor volt, Kisboldogasszonyi utáni első vasárnap /ez volt 1936. szeptember 8-a utáni első vasárnap/ szokta a siófokiak menni, illetve pénteken reggel indultak általában. Mindig úgy volt, hogy kihirdették már 2 héttel előtte a templomba, hogy bucsujárás lesz. Az is hozzátartozott a készülődéshez, hogy mindenki beszélgette az utcán, főleg a parasztság, a szegényebb réteg, a cigányság egy része is belekapcsolódott akkor; az iparos réteg nem volt ott; beszélgették, hogy no, gyűsz-e Andocsra, hogy a megyénk stb? Így szervezték egymást. Az előénekes asszony intézkedett inkább, az fogadta meg a kocsit, egy ijen ponyvás-kocsit, mer a csomagokat az vitte, egy külön kocsi. Azt hiszem egy, vagy egy pengő ötven volt a díja, a fuvardíja. "Inthogy voltak öregebb is, fölvtették, aki elfáradt az uton, mert volt egy pár hely még a kocsin; nemcsak a siófokiak mentek, hanem az ujpusztai cselédemberek is, meg Törekiből is ehhez csatlakoztak. Nem a hivatalos uton mentek, hanem ijen dülőutakon, már évszázadok óta azon a dülőutakon mentek, ez sokkal rövidítetebb utja volt. A régiak mindig gyalog mentek végig, A nagynéném, ahogy mondta, lényegesen többen voltak az ő fiatal korában mint később, pedig akkor még sokkal kisebb falu volt Siófok, az ő korában. Az én koromban már több, ötezer felé volt a lakosság. A múlt század vége felé a fél falu ott volt, azt lehet mondani, a 80-as években. Itt előkészület csak az volt, hogy reggel mise volt, pénteken reggel az indulás előtt, akkor utána a plébános mondott egy-két szót, buzdítást, hogy rendesen viselkedjenek, ahhoz méltóan ahova indulnak, ne hogy szégyent hozzanak a falura, meg ilyesmit. Vagy a plébános, vagy a képlán kikísérte a népet a falu határáig; el nem jöttek velünk akkor, lehet, hogy régebben elment valaki, de már az én koromban nem jött senki pap. Innen két zászlót vittek meg a keresztet, egyikén Mária, másikon Jézus-szive, most is megvan. Minden falunak megvan a magáé, volt ahol himzett zászlók voltak, volt ahol horgolt zászlók voltak, vagy sejemből. Fehérvárról pl. 6-7 zászlót is vittek. A pap elbucszott a határban és egész Törekiig imádság, ének volt. Törekinél volt a reggeli. Hust nem ettek ijenkor, pénteken, tojás, hal. esetleg vaj, akinek akadt tán, meg ijen tejes dógokat. Ott csatlakoztak a törekiek, meg majorok, pl. Cinegemajor, ijen-ojan pusztá. Onnan tovább menve Jaba-pusztán volt a legközelebbi. Onnan elmentünk a dombok alatt, Bálványos ott boldalt látszott, de oda nem mentünk be, hanem Kapoly volt a legközelebbi falu. Ha faluba értünk, ott mindig harangoztak elénk és a templomba be kellett menni ami utba esett. Ott csak egy rövidíma volt meg egy ének.

Az is hozzá tartozott, ha kép előtt mentünk el, megálltunk. Néhol vált a fára szentkép feltéve, vagy utszéli kereszt, ott meg kellett hároszor hajtani a zászlót. Ugyanigy meg kellett hároszor hajtani a zászlót, ha találkoztunk egy másik menettel. Nem szabad volt előbbre menni, mint a zászlók, meg a kereszt, ha valaki ezt megtette, akkor hároszor meg kellett kerülni a keresztet; ez egy ijen penitenciaféle, büntetés volt. Ugy dél körül értünk Kapolyig, ott volt az ebéd, ott má nagyobb pihenő volt. Ott megrenőlték a hazafelére való ételt, ott volt egy vendéglő, volt egy nagy udvara, de föl köllött iratkozni, hogy ki akar ott enni; ugy emlékszem, hogy valami gujás volt, vagy ijezmi. Odafelére csak azt ettek, akit magukkal vittek. Két óra lehetett amikor elindultunk Kapolyról, onnan jöttek azok a nagy dombok; Madarász, vagy mijen erdő-nek is hívták? Akkor még nagy erdő volt, de kivágták később. No, ott volt egy szentkép a fán, amiről azt mondák, hogy egy tikászt megöltek és annak az emlékére tették föl a Mária-képet a fára, s ott mindig meg kellett a zászlókat hajtani. Ez valószínűleg egy tyukszedő zsidó lehetett, régen. Mikor fölértünk a dombra, ott már könnyebb volt, mert egyenesen ment az ut Andocsig, kisebb hajlatokkal. A falu szélénél van egy kereszt, ott megállt mindenki, szépen pihentek egy kicsit. Ez már ugy du. 5-6 óra felé lehetett. Ott akkor gyűjtöttek misepénzt, akit az énekes megbizott, akkor még szalagokra való pénzt-mert ugye felszalgozták visszafelére-meg a keresztre virágra való. Innen küldtek be valakit a faluba a szerzetesért, hogy jőjjön ki élénk. De ekkor még a templomot nem lehetett látni. A hajlatba egyszer csak meglátni a templomot. Amikor az első meglátta a templomot, akkor mindenki megállt, letérdelt és a zászlókat megint meghajtották hároszor, meg a keresztet, s akkor ott egy Üdvözlégyet imádkoztak. Ez volt az első köszöntés, ez még a határban volt. Mikor beértünk az első házakhoz a falu szélébe, a szerzetes ott várt bennünket, ferences szerzetes, és mondott egy üdvözlötet, hogy köszöntünk itt a Szüzanya szent hején benneteket stb.. Ettől fogva már ojan éneket énekeltek, ami már hivatalos volt, kivéve egy éneket, ami-ugy látszik engedtek-hogy: Köszönteni jöttünk óh Mária... evve mentek be a templomba. Ott megint letérdeltek, akkor a szerzetes megint egy kicsit imádkozott, s utána elment. Talán lehetséges, hogy áldás is volt az oltári-szentéeggel. Utána jött tulajdonképpen a népnek a köszöntése, ami szintén imából állt, ez lehetett egy Üdvölég Mária de lényeg az éneken volt mindig. A kalocsaiak mentek csak be térdencuszva. Egy évben éppen akkor voltam én is, mindenki elámult, hogy letérdeltek az ajtóba és térdenállva mentek be a zoltárig, és ott elkezdtek sirni, zokogni: Drága Szüzanya bocsáss meg és jőjj vissza jozzánk! Vétkezünk ellened, csak mégegyszer jőjj vissza hozzánk! Ez annyira benne volt az andocsiak tudatában, hogy nem tudom pontosan talán 50-ben, mikor restaurálták a szobrot, el karaták vinni, ti. a szu beleesett-, romlásnak indult, akkor az andocsiak aszonták, hogy: Innen pedig el nem viszik, itt vér fog fojni. Akkor nem is engedték elvinni. Kiszállt egy restaurátor Pestről, és az ott

csinálta meg hejben; mert aszonták, hogy a kalocsaiakk el akrják lopni. Este volt tehát ez a köszöntés. Akkor mindenkinek megvolt a heje, hogy hol alszik - mert 2 éjjelről volt szó -; voltak ojanok, akiknek jó kapcsolataik voltak és szobában aludthattak, mert régebben odajártak már. A szerzetesi fojosók azok mind tele voltak szalmával hintve, volt egy ijen kimondott szoba is, az ism be volt hintve és azon feküdtek, persze ruhából, ami nem is volt feltűnő abban az időben. Arra azért nagyon vigyáztak, hogy nemek szerint külön legyenek, itt még a hétköznapi ruhjukban voltak. Az öregek akkor főleg tutyiban mentek ide, mert abban könnyű volt a járás. Az ünnepi ruhába többnyire csak másnapra öltöztek fel. Többnyire a mindenki a sajátjából evett még vacsorát. Volt, aki még visszament a templomba is azután. - akkor még nem vol ijen villanyvilágítás, többnyire gázégők voltak, garbid-lámpák, vagy mik voltak. Gyertyák égtek végig minden oltáron. Mindehol ijen padkaszerűség volt az oltárok körül és azokat végigülték bőszoknyában végestelen végig. Meg az oltár lépcsőit végig teleülték; ez egy ojan családias hangulat volt. Ott énekeltek még egy pár órát. Ez volt az első nap. Az ünneplőt bugyorban vitték; úgy is hívták azt a kocsit, hogy bugyros-kocsi. A fehérváriaknak pl. öt bugyros-kocsijuk volt.

Másnap misékkal kezdődtek, volt egy pár mise egymás után, ami hivatalos keretek között volt. Előtte gyóntak, ami állandóan ment; a bucsujárásnak lényeges része volt a gyónás-áldozás. Közben állandóan érkeztek, s állandóan öt pap volt: négyen gyóntattak, egy misézett; egymást váltogatták. Az első napon csak néhány falu érkezett, másnap pedig állandóan érkeztek sorba, mindegyik elé harangoztak. Persze ezt is megfizették a búcsusok, a harangozási pénzt, mert a harangozó csinálta külön... Innen felőlünk jöttek: Szabadi, Endréd kétszer is mentek, a szabadiak mentek, nagyon nagyszabásu volt a magyar keszieké, mentek még Tabról, Karádról; Be volt osztva az is, hogy mejik ünnepre mejik vidék menjen. Gondolom, hogy nehogy tulzsufoltság legyen. Ugy utólag gondolom, hogy ez az északi rész inkább Mária nevenapján ment. A Kapos-völgye, Tolna, a déli rész inkább, meg Igal is inkább Nagyboldog-asszonykor mentek, meg Kaposváról pl., meg azon tulról is, Füred.

A legelső bucsú áldozócsütörtök napján volt, kisbucsú volt, akkor a pünkösdi bucsu volt, a szentháromsági volt még, mert az endrédiak akkor is mentek, pünkösdi után való vasárnap. A Jézus-szive az nagyon hires bucsu volt - Urnap utáni nyolcad utáni vasárnap -; ez az egy alkalom, amikor körmenet volt jobbára. A Nagyboldog-asszony volt a főbucu, mert az andocsi templomnak az volt a pátrónusa, s akkor voltak a legtöbben is. Utána volt a Kisboldog-asszony, a napján, nyolcadikán; akkor volt a Mária nevenapi, az az utána való vasárnap; a Szentolvaso Királynéja volt még, október első vasárnapján.

Régen az Őrangyalok Királynéját ünnepelték szeptember első vasárnapján,



Később ezt az egyház átélte későbbre, de ezek tartották azt az ősi szokást, még most is akkor mennek Fehérvárról, csak most busszal mennek. Szeptem első vasárnapján volt ez. Tehát legnagyobb bucsuk voltak a Jézus-szive, Nagyboldog-asszony, Mária nevenep, meg Kisboldog-asszony, körmenet csak a Jézus-szive bucsukor volt.

Voltak még ojanok is, akik éveket nem mentek templomba, de ha Andocsra mentek ott meggyóntak, megáldoztak, és akkor úgy érezték, hogy akkor mindent helyrehoztak és rendbe tettek. Sokszor ez többet jelentett talán némelyeknek, mint más, itthoni. Sokszor talán a hivatalos egyház sem jószemmel nézte ezt a dolgot, egy kicsit mintha viszojgott volna tőle, az egész bucsujárástól, talán épp ezért, hogy nem jártak templomba, de Andocsra meg elmentek. Ez ojan kettősséget jelentett, ez egy kicsit fúrca volt.

Másnap tehát a gyónás-áldozással egybekötött misék voltak, négy öt is, attól függöt, hogy mennyi pap verődött ott össze. Voltak ojan faluk, hogy a papok is jöttek a hivekkel együtt. Ez a segítség még szombaton volt. Az egész falu zsufolásig volt, ojan volt, mint egy méhkas. Állandóan énekeltek. A miséket kb. 10 órakor befejezték satól kezdve egész hat óráig-márt akkor volt a litánia-énekeltek. Ekkor volt az, amikor mindent megszálltak, mert nem fértek a padokba, s az oltárok lépcsőjét mindent, és néha előfordult, hogy belevágtak egymás énekébe, de általában megvárták, míg a másik befejezte azt az éneket, amit ő akart, a falu. Akkor is illett elhallgatni, ha jött egy új csoport, hogy szót kaĵanak, hogy köszönteni tudjanak.... nagy zűrzavar azért nem volt, mert volt úgy, hogy néha egyeztek a népi énekek, vagy ha hosszú volt az ének, néha sok versszakos, akkor átcsaptak egy másikba. Ezen anapon még hivatalos rész volt a litánia. Ez ojan hat óra körül volt, nagyon ünnepélyes volt, rengeteg gyertyával, virágot inkább vittek, mint gyertyát, az oltárra. Többnyire ezen anapon volt a kálvária-járás leginkább délután. Ez is kétféleképpen történhetett, vagy az egyes csoportok maguk intézték el, egy-egy falu, az előéneke vezetsésével, vagy ha ott volt, a pappal, ezzel végezték a keresztutat a kálvária-járást. Vagy pedig volt egy közös is, pl. egyszer voltam ijen közösön, a ferencesek rendezték, s akkor az egész tömeg ott volt, ez este volt. A 14 stációt végigjárták-ugy mint szokták a nagybőjtbe-, csak az volt a különbség, hogy prédikáció is volt ott kinn a dombon. A bucsujáráshoz szorosan hozzátartozott a kálvária-járás. Ezt azért is csinálták szombaton, mert sokan már meg sem tudták várni még a nagymisét sem, mert kellett hazautazniok, pl. a síófokiak is már 9 órakor elindultak haza, hogy estére hazaérjenek. Tehát a főünneplés tulajdonképpen szombatra esett, ekkor volt a legtöbb program, -hogy így mondjam, -, bár az áldozás lehetett vasárnap is, mert többször is meg lehet áldozni egymás után. A hat órai litáni után már nemigen volt hivatalos rész, utána már inkább énekeltek a végtelenségig a templomban. Mind a templomban, mind



utközben voltak hivatalos énekek és népi énekek is. Amt én tudok ezek közül, azoktól a vidékiektől tanultam a templomban, akik jöttek; mindegyik hozott valamit. Más részüket a nagynénémtől tudom, aki szintén onnan tudta.

A harmadik nap, a vasárnap Nágocs, Zics, Karád stb, akik aznap jöttek, mert egy óra alatt odaértek, azoknak csak egynapos bucsu volt, ezek aztán du. kb. 4 órakor mentek el. A nagymise általában ekkor kint szokott a szabadban lenni a nagy tömeg miatt, mert hát elmentek ugyan, de a környékből meg jöttek hejlettük, tán még több is. Volt ojan is, hogy már a korábbi misék is ottb kint voltak hátul a kertben. A nagymise még azért is ünnepjes volt, mert valamejik főpap tartotta, itt csak hivatalos, énekeket énekeltek. Végeredményben ami népi szempontból jelentősebb, az régebben szombaton volt, amikor szabad idő volt, misék nem voltak, se litánia, se semmi. A mostani időkben vasárnap ojan déltől w3-4 óráig az, ami ojan népies jellegű. Régen többen mentek, mint ma. A ruha is egyszerűbb volt. Minden falu-ha csak lehetett-mondatott egy misét ott a közösségért, a faluért is. Minden annak a jegyében történt, annak a jegyében zajlott az egész imameg minden, akik otthon vannak, hogy áldd meg azokat, segítsd meg azokat, a betegeket, a szenvedőket! A misék közt azért volt egy kis idő egy-egy negyedóra, hogy egy népi dolog is történt, tehát egy-egy érkezés, vagy éppen bucsuzás beiktatózott közben... Én ugy fogalmaztam meg, hogy tulajdonképpen a bucsujárás ban nem is kimondottan a bucsunyerés csupán a cél, hanem a közösségért, imádság, hálaadás, a továbbiakban való segítségért való könyörgés, és mintegy a Szűzanyával val találkozásnak az élménye. Ijen élményszerű volt, mert az énekekből mind az csendül ki: Ide jöttünk hozzád.. Téged jöttünk köszönteni... Méltóztassál meghallgatni... ami ténleg ojan volt, mintha egy szeméjjel beszélne, s ennek a lényegét így átélték.

Ellindultak haza, ami ugy történt mint az odamentel, szépen énekeltek, imádkoztak, egész uton. Voltak azért szünetek, mert egész uton nem is birták volna azt, néha beszélgettek.

Már az én koromban, főleg a fehérváriakéből tudom rekonstruálni a dolgok lényegét. Az én koromban már összekeveredtek, mióta én ismerem. A fehérváriaknál voltak a hagyományosabb szokások. Elöl volt a két zászló, kereszt ha voltak, a gyerekek, s utánuk mentek a fiatalabb férfiak, az idősebb férfiak, osztán a lányok, osztán a zasszonyok. Sose felejttem el, hogy mikor jöttek a fehérváriak, kékfestő ruhába ojan érdekes látvány volt. Ugy huszáven felül mind kékfestőben voltak a zasszonyok, földigérő, bő szoknyában voltak. Visszafelé jövet Kapolyon volt az ebéd-amit előzőleg megrendeltek-s akkor megint a dülőutakon jöttünk haza. Már Törekinél kezdtek jövögetni elénk, akik vártak bennünket, rokonok mindig többen, s mire a Sió-hidhoz értünk, már egy nagy tömeg lett. A falu határában megint fogadott bennünket a pap. A toronyból szokták nézni, hogy merre jön a nép, ahogy a temetésnél is szokták nézni, miko még háztól temettek. Megint be a templomba, ott már csak egy ima volt, amit a pap végzett és még egy hivatalos ének. Még egy misét mondattak azzal a szándékkal, amit Andorson is tettek, ez másnap, vagy harmadnap volt. 5

Arról a hiedelemről szentül megvoltak, és egyesek mai is, győződve, hogy Kalocsáról hozták 1520-ban az angyalok a képolnát. Két fűzfára tették le ott a kertbe, az lejjeb van, s később került föl a dombra, fejjeb vitték az angyalok, és annak nincs fundamentoma, meg is próbálták ásnis nem találták a fundamentomát, tehát ez mutatja, hogy az nem épített valami, hanem azt úgy hozták az angyalok. **Sőt**, a Tejutról azt mondta a nagynéném, hogy azon az uton hozták az angyalok a képolnát, ami kb. abba az irányba is mutat egyébként.

A gyerekeket is már abba nevelték bele, hogy válaszott a gyerek egy keresztanyát. Volt ott egy szentkut, ahol szertarást végzett, ami a kereszteléshez hasonlított, s azt úgy tarotta, mintha keresztanyja lenne.

A induláskor egy hivatalos énekkel kezdtük, de eltér a dallama attól:

Mária szűz anyám, hozzád indulunk,  
Legyen kedves nekünk zarándok-utánk.

Óh Mária légy mellettünk,  
Hogy üdvösséget nyerhessünk.

Ma buzgó hiveid utra indulunk,  
Fáradtsággal hozzád szivből óhajtunk,  
Óh... stb.

Te vagy, kit választott Isten anyjának,  
Te vagy szent szülője mi megváltónknak.

Óh... stb.

Néha az is volt a refrén, hogy:

Óh Mária, Jézus anyja,  
Hiveidnek légy oltalma.

Tulajdonképpen ez az ének annak az egyházi éneknek a dallamára alakult, ami hivatalos és ma is éneklük: Üdvözlégy Krisztusnak drága szent teste... Ez benn van a Cantus Catolici-be, de hajlitások nélkül

Üdvözlégy... stb.

Áldott légy Jézusnak piros szent vére,

Óh mely áldott vagy oltári szentség,

Angyali drága vendégség... stb.

A "kiszorult énekek" közül énekeltük még a következőket:

Mondjunk dicséretet a szűz Máriának,

Tegyünk tiszteletet Jézus szent anyjának,

Üdvözlégy ezerszer egek királynéja,

Óh kegyelmes, óh kegyes, óh édes szűz Mária.... stb.

Induláskor még a közismert éneket is énekeltük:

Köszönteni megyünk óh Mária,

Neked hálát adni Krisztus anyja,

Köszöntünk tégedet Mária,

Mária Ur Jézus szent anyja,

Angyalok királyné asszonya... stb .

A következőket már ott énekeltük, hogy Köszönteni jöttünk óh Mária...  
Mária képednél....Dicsértessél Szüz Mária édes kedves jó anyánk...  
Üdvözlégy ezerszer mennyország szépsége...Nyiljon ki szivetekbe az  
örömvirág...Ezek már a templomba voltak, mikor magunk voltunk, de mingyá  
az érkezéskor.

Ott hallottam többek között, a Kisasszony-napján szokták enekelni:  
Minden hivek jójjetek,  
Máriát dicsérjétek,  
Köszöntsük a szüz Máriát,  
Jézus szent anyját.  
Szent Annának kisdéd lányát,  
Egek asszonyát.

Szeptember nyolcadika,  
Gyönyörű szép hajnala,  
Kinyilott egy rózsabimbó,  
Szép szüz Mária.  
Szent Annának kisdéd lánya,  
Égi ibolya.

Mennyei szép rozmaring,  
Bölcsődből reánk tekint,  
Köszöntsük a szüz Máriát,  
Jézus szent anyját.  
Szent Annának kisdéd lányát,  
Egek asszonyát.

Ott hallottam szintén Kisasszony körül, tudniillik Mária nevenapja  
és Kisasszony egybefonódott:

Dicsértessél egek ura,  
Megjelent az égi pósta,  
Gábrriel főangyal hirdeti,  
Isten titkát jelenti.

Efél után három óra,  
Zengő szóval szól a pósta,  
Születet Mária kisdéd lány,  
Angyali szüz kincses tár.

Mennyben termett ez a rózsa,  
Szentlélek Isten gondozta,  
Aranyos lilium, ibolya,  
Lelkünk vigasztalója.

Sziv és lélek könnyet sirjál,  
Istennek hálákat adjál,  
Ez Ádám és Éva gyógyszere,  
Mindnyájunk üdvössége.

Hegyek, völgyek örvendjétek,  
Erdők, mezők is zengjétek,  
Üdvözlégy Mária nefelejcs,  
Minket szent szivedbe rejts.



A bucsuzó ének mindig az volt és ma is az a legtöbbször:

Eljött már órája bucsuzásunknak,  
Halljad még egy szavát buzgóságomnak,  
Óh, Mária, légy mellettünk,  
Hogy üdvösséget nyerhessünk

Szivem nagy bánattól volt megterhelve,  
Ah mert sok bűnökkel jöttem e helyre,  
Óh Mária... stb.

De itt megtisztultam oltalmad mellett,  
Siratva megvallám sok vétkeimet,  
Óh Mária... stb.

A bűnbocsánattal irgalmat nyertem,  
Nyugalmát megelé hárorgó lelkem,  
Óh Mária... stb.

A refrén néha az is volt, hogy:  
Már elmegyünk, Isten velünk,  
Óh szent kereszt, légy vezérünk.

Ez többnyire sirás-szó mellet ment, igazi bucsuzás volt.  
Még sokan így hajlításosan éneklik.

Voltak vidám részei is. Sátorosok különféle játékszereket árultak, kegy-  
szereket; bábosok voltak, bábolvasót is árultak a bábosok, azt hoztak min-  
dig haza főleg a kislányoknak. Andocson a világi része nem volt olyan nagy-  
szabású. Lehetet még kapni szentképeket is.

Ángyán Józseffel való beszélgetés után kb. egy évvel később az andocsi  
idősebb asszonyok körében az alábbiak hangzottak el:

Üdvözlégy mennyei kegyelmek anyja,  
Ki lettél Andocsnak földi asszonya,  
Mely gyakorta e szent hejjen  
Jelen vagy drága képeden.

Adj hálát Istennek óh andocsi nép,  
Gondolt meg, miben a drágalátos kép,  
Istennek egy nagy csodája,  
Szent József kezemunkája.

Szeretett Józsefem, hagyjunk emléket,  
Mieáőtt elhagynánk ezt a vidéket,  
Hogy akik itt nyugton élnek,  
Rólunk megemlékezzenek.

/ez 21 strófás ének. Megjelent:

Alapos ének az andocsi boldogságos szűz Mária csodatevő képének  
eredetéről c. 1862-ben. Nyomtatott Dombóváron Bagó Mihály könyv-  
nyomdájában. Egyházmegyei jóváhagyással./

## 2. ének

Atya Istennek leánya, Mária segits,  
 Fiu Istennek szent anyja, Mária segits,  
 Téged jöttünk köszönteni,  
 Szent fiadtól áldást kérni,  
 Mindennemü szükségünkben Mária segits.

Hogy Istent forrón szeressük, ... stb.  
 És szent kedvében élhessünk... stb.  
 Téged jöttünk.... stb.

Ez az ének a vallásos ponyván kívül megtalálható még az Orgonahangokban is.

"Ez már nincs meg a Szentvagy Uram-ban"-mondották.

## 3. ének.

Hatvanhárom éves volt a szüz Mária,  
 Midőn érkezett élte végórája,  
 Aranyfeihő, rózsaillat,  
 Mennyből hullott gyémántharmat,  
 A szép szüz Mária aranyutton hallad.

A továbbiakban elénekelték a Szent Ferencről szóló éneket:  
 Történt, hogy egykor, hogy szent Ferenc zárkájában,  
 Elmélkedve volt egész nap szent imában,  
 És megeredt két szemének csatornája,  
 Bűnösökért omlott forró könnye rája.

Majd elolvadt lelke a nagy szetetettől,  
 Gerjedezett szive égim örömöktől,  
 Szózatot hall, mely intette őt, hogy nyomba  
 Siessen a porcinkula kis templomba.

Ott látá, ott mit nem látott még halandó,  
 Mingha nyidva állt volna az égi ajtó,  
 Fényözönbe od volt Jézus édesanyja,  
 Csodálkozott, ismét titkos szókat halla.

Ferenc, szegény bűnösöknek pártfogója,  
 Édes Jézus szerettél ekként szóla,  
 Mit adjak a bűnösöknek? ime válasz,  
 Szentünk ajkán ekként hangzott a szép válasz.

Azt kérem, hogy kik e hejet látogatják,  
 Elnyerhessék büneiknek bocsánatját,  
 Szüzanyám nem kérek szintén mást tetőled,  
 Szen Fiadnál nékem azt kieszközöljed.

"A porcinkula kápolna Olaszországban van, ott jelent szüz Mária szent Ferencnek"-mondta, majd így fáltyatták: "Ezt egy öreg ember éneküte itt a templomba, Andocson.

vidéki ember vót, bucsus ember vót, a kányai kántor, az éneküte minden évben, szent mise alatt, attó tanultuk."

Az odahozott egyik füzetből is énekeltek.

A legujabb Mária énekek

Szerk. Németh Lajos Egyházmegyi jóváhagyással.

Kiadta a Zrinyi Könyvnyomda Szigetváron.

Tulajdonos: Modensider József

Megnyilt a mennynek ajtaja,  
Leszállt hozzánk szüz Mária,  
Üdvözlégy szép szüz Mária,  
Mennyország szép lilioma.

A lurdesi szép barlangba  
Leszállt mennyből szüz Mária,  
Ó, te égi fogantatás,  
Magáztaljon egész világ.

Mondja a szüz Bernadettnek,  
Lépjél most hozzám közelebb,  
Én vagyok az égi anyád,  
A mennyből jöttem le hozzád... stb.

Egy kézirásos füzetből énekeltek az alábbi éneket:

Dicsértessék Jézus Mária neve,  
Nagy örömmel jöttünk ezen szent hejre,  
Virágozzon neved a szivünkbe,  
Ragyogjon, mint csillag az egekbe.

Akik ide jöttünk neved ünnepére,  
Szájjon áldás minden lépéseinkre,  
Virágozzon... stb.

Bodog az a lélek, ki téged szeret,  
Sznetséges fejedre koszorut köthet,  
Virágozzon... stb.

Édes szüz Mária drága nevedért  
Kérd az Ur Jézistól nekünk örök bért.  
Virágozzon... stb.

- - -

Egek királynéja, mennyország csillaga,  
Ő a gényes csillag, a szép szüz Mária,  
Bujdosik Mária sűrű siralmába,  
Keresi nyughejét, sehol sem találja.

Szent József, Mária nagy utra indultak,  
Betlehem városba szállást nem találtak,  
Látják szüz Máriát, szülő-állapotát,  
Mny el szüz Mária, nem athatok szállást.



Sirt a szüz Mária szive fájalmába,  
 Hogy hol lesz szállása azon éjszakába,  
 Közel volt az idő,a szülés órája,  
 Hol fog megszületni világ megváltója.

Bemegyén Mária egy kovács kárába,  
 Sirt a szüz Mária, a kovácsnak mondja,  
 Hallod-e te kovács,ki nagy-gazdag valál,  
 Adjál nekem szállást csak egy ejszakára.

Nem adtatok szállást mer sok vendégem van,  
 A zén szép szobáim mind el van foglalva,  
 De a kovácsnak egy vak,kezetlen lánya  
 Máriának mondja,menj a zistállóba.

Nem messze van ide egy rongyos istálló,  
 Tetleheimi utban,ott meg is nyughatol,  
 A kovács vak lánya rólad gondoskodik,  
 Jól tudom magamról,ápolás jól esik.

El is ment Mária rongyos istállóba,  
 Megszülte szent fiját szénán a jászójba,  
 Barmok leheltek rá hideg éjszakába,  
 Mária könnyei hulltak Jézuskára.

Odament a leány,gazdag kovács lánya,  
 Rongyos istállóba Máriát találja,  
 Mondja szüz Mária a nyomorult lánynak,  
 Hajolj le leányom,vedd fel szent fiamat,  
 Lehajolnék hozzá,fájdalom,nem látom,  
 Azzemmel szent fiad fölvenni nem tudom,  
 És lehajolt a lány,kinyiltak szemei,  
 Kinyultak kezei,Jézuskát felveszi.

Ó csodák csodája, a kovács vak lánya,  
 Ainyujtván két kezét Mária szavára,  
 Lehajolt Jézusért,lett szemevilága,  
 Kezében tügdöklött világ megváltója.

Hazatért a leány vigan,nagy örömmel,  
 Kis Jézuskát hatta,megjött szeme fénye,  
 Így szollittá anyját és az édesapját,  
 Látták szemeim azt ártatlan Jézuskát.

Ugyan édesatyám,te nagy-gazdag kovács,  
 A szüz Máriának mér nem attál szállást,  
 Jaj,ha tuttam volna,a legszebb szobámba  
 Adtam volna szállást neki a házamba.

Inkább én feküdtem volna istállóba,  
 Semhogy szüz Mária,ártatlan Jézuska,  
 Ott a szüz Mária tett ojan nagy csodát,  
 És meggyógyította a kovácsnak lánját.

Szentháromság Isten adja és engedje,  
 Áldassék közöttünk a drága szent neve,  
 Dicsértessék tőlünk az Ur Jézus neve,  
 Áldás és szent béke szálljon nemzetünkre.

Az ének után közbeszólt Huszárné, hogy ő másként tudja az éneket:

Egek kirájnéja menyország csillaga,  
 Ő a fényes csillag a szép szüz Mária,  
 Utazik Mária sűrű siralomban,  
 Keresi nyugheját, keresi fáradtan.

Szent József, Mária nagy útra indultak,  
 Jeruzsálemben mert szállást nem találtak,  
 Látják szüz Máriát, szülő állapotát,  
 De szivtelenek nem adtak neki szállást.

/a 3. vers azonos az előbbivel/

Emegy szüz Mária egy kovács lakásba,  
 Kérvén ő ott szállást csak egy éjszakára,  
 Hallod-e te kovács, könyörülj meg rajtam,  
 Adjál nékem szállást, nagyon elfáradtam.

/néhány szócsere-től eltekintve a további strófák azonosan énekelte,  
 majd a többiek is bekapcsolódtak és eér az énekre énekeltek ők is/.

Az első változat adatai az alábbi kiadványban találhatóak:

Egyházmegyei jóváhagyással összeállította  
 és a kiadásért felel Horváth Klementin.

Nyomatott Kultúra Könyvnyomdábanx Kaposvár, Gr. Tisza István u.1.

Nyomdáért felek Henczer István.

A második változatai az alábbiak:

Kiadta Burján Mária. Ára 10 fillér. Egyházmegyei jóváhagyással.  
 Utánnnyomás tilos.

ISTENES ÉNEKEK c.

Mária, szent József midőn Názáretben  
 Hallván ezen új hirt, sirván keservesen.  
 Mert Mária, Jézus anyja,  
 Szent terhével hogy induljon a nagy utra.  
 Mert közelgett szülésének szent órája.

Megalázva magát a szép szüz Mária,  
 Sorsát bizván Isten szent akaratára,  
 Szentterhével és Józseffel,  
 Elindulván Názáretből Betlehembe.

Zordon idő, nagy szél, eső, és hidegben ---stb.

éneket

Dicsértessék a Jézus Mária neve,  
Összejöttünk Szűzanyánk köszöntésedre,  
Mondjuk szívből, üdvözlégy mennyei virág,  
Mert tégedet választott a Szentháromság.

Még a világ nem is volt, te már nyilottál,  
A teljes szentháromság kebelén voltál,  
Szép vagy anyánk, Mária, mint a hóvirág,  
Mert tégedet választott a Szentháromság.

Jaj, mi teneked itt ma zengeni,  
Szentséges szent szívedet megköszönteni,  
Fogadj minket kedvesen szép szűz Mária,  
Zöld szép rozsmaring, egek Asszonya.

Mostanában ezt nem hallottam Andocson. Ez a háboru utáni évek végén, az 50-es évek elején volt még meg, de ma már nemigen éneklük"

Van-e aki nem szereti a szűz Máriát,  
Midőn hozzá így intézi anyai szavát:  
Mindnyájan énhozzám jőjjetek,  
Letörlöm bánatos könnyeiteket.

Jőjjön ide a bánatos özvegy és árva,  
Itt van a kegyes Szűzanya, megvigasztalja.  
Mindnyájan énhozzám jőjjetek,  
Letörlöm... stb.

Jőjjön ide, kit régen te betegség csigáz,  
Könnyes szemmel ölelje át a szent Szűz lábát,  
Mindnyájan.... stb.

Égi anyám tehozzád vonz szíveink vágya,  
Mert büntől sebzett lelkünk a gyógyulást várja,  
Mindnyájan... stb.

Kb. egy km-ről lehetett látni, amint megjelentek a kanyarban a székesfehérváriak. Kékfestő ruhába voltak. A paraszasszonyok bőszoknyába, a fiatalabbja olyan kötényes festőbe voltak. Nagyon szép rendbe jöttek, és be voltak osztva: először a fiúk, férfiak, aztán a lányok, fiatalasszók. A fiatalasszonyok talán még 30 évtől fölfelé mind népviseletben voltak; nagyobb nő volt, földig ért és kékfestő volt. Különböző színűel voltak. Erős paraszti réteg volt ebben a városban; mert én negyvenbe kerültem oda diáknak, de még akkor is így volt. A férfiak, nők csizmát, a férfiak még kisebb karimájú kapatot is hordtak. Vasárnap bevonultak a központba a felső-, alsóvárosból a ferencesekhez. Ott volt nagymise és este a nagy litánia.

Fehérvártól Andocsig ezt az utat-uyg tudom- majd egy hétig járták meg. Csütörtökön reggel a ferencesek vezetésével a székesegyháztól indultak. Egy fráter és egy páter ment velük.

Minden faluba harangoztak amikor ezek egy-egy faluba bevonultak. A fráter ment velük, és velük énekelt, s mind végig vezette őket. Ő állt közelebb a néphez. Vált előénekes férfi; még a háboru után is megvolt. Pista bácsinak hívták. Az énekeket kivüri mondták, nem úgy olvasták. Az üdvözlégy éneklését ők másként énekeltek mint itt, de a különböző versszakait ugyanúgy énekeltek. Így mondták az üdvözlégyet:

Üdvözlégy Mária tiszta szűz,  
Kérd értünk fiadat, áldott Szűz,  
Ékes virágszál, téged köszöntünk  
Szép szűz Mária téged köszöntünk,  
Szép szűz Mária könyörögj értünk.

"Az előbbi ének helyett a következő a valódi":

Üdvözlégy Mária tiszta szűz,  
Kérd értünk fiadat, áldott szűz.  
Ékes virágszál, kit Szt. Anna szült,  
Ékes rózsaszál téged köszöntünk,  
Szép szűz Mária, könyörögj értünk.



Malasztal vagy teljes tiszta szüz,  
Kérd értünk fiadat, áldott szüz,  
Ékes virágszál, kit Szt. Anna szült,  
Ékes..... stb.

"Az üdvözlégység egy-egy sorához hozzákapcsolódott egy-egy sor. Végsősoron ez egy ima és ének kombináció volt.-Helyette gyűjtöttek valahol egy éneket, amely benne volt a hivatalos egyházi énekkönyben. Hasonlít a dallam, csak valamivel egyszerűbb. Annakidején nagy megdöbbenést keltett, hogy ez a variáns kimaradt, a másik meg bekerült, noha hasonló, csak egyszerűbb kicsit a dallam.

A népének még jobban benne van a nép szívébe, fülébe, pl. a husvét-i ének, amit még ma is nagyon szeretnek:

Hála legyen az Istennek,

Ki üdvöt ad az embernek,

Alleluja, vigadjunk,

Istennek hálát adjunk.

Arisztus a sirból fölkele,

Égnek-földnek örömére,

Alleluj..... stb.

Juda dicső orozslánja,

A pokollal szembeszálla,

Alleluja... stb.

Zászló lett a szent keresztfa,

Melyen arcod kivirta,

Alleluja vigadjunk,

Istennek hálát adjunk.

*Kiss Lajosné, 1913.*

Minden hívek jőjjetek,  
Máriát köszöntsétek,  
Köszöntsük a szűz Máriát,  
Jézus szent anyját.  
Szentháromság szép templomát,  
Egek asszonyát.

Mária hozzád futunk,  
Mert csak tebenned bizunk,  
Mert te vagy az özvegy, árváknak édesanyja,

Több strófáját tudták még a népszerű Egykor a szép Názáretben kezdetű, kis Jézus köntöséről szóló éneket is, meg a Máriacelli bucsura menő leány szívének kivételéről szóló történetet stb.

"Vettünk is bucsun ilyen istóriás füzetecskéket, de elkallódta a háboruba... Öregapámnak az ~~apja~~, az szokott járni ilyen bucsura, Máriacellbe is elvót és onnét hozta ... csak annyit emlékszek má, h egy mikor az erdő közé ért, ott a rablók megtámadták, és hogy aszonták neki, hogy adja oda a pénzt ami van. A lán meg aszonta, én nem viszek semmi pénzt se, mer nekem nincsen, én a szívemet viszem Máriának. És akkor a rablók lefogták, s intett a vezérük, hogy vegyék ki a szívét neki és tegyék a tenyerébe, és a lán a tenyerébe vitte. Mikor odaért Nagy-cell határáho, akkor a harangok maguktól mind megszólaltak. Énekekkel mondta:

A harangok maguktól mind megszólalának,

Az angyalok kezei huzták meg azokat.

Akkor a lán letérdelt az oltár elébe és akkor mingyá összeesett-  
--Oleg messzi vót em mihozzánk Segesd. Előtte nap el szoktunk mennyi, mer gyalog messze vót. Vót egy öreg előénekes asszon, ollná nagyon különleges család volt... hát az mindig hozott egy nagy fejbéka ennivalót. Vót egy ollan bolondos lán ék az vitte a fején, mer ő nem vitte. Vótunk ám vagy ötvenen-én még kislán vótam-imit hozhat a Rozi néni ennyit? Ez a

bolondos lán egy gyökérbe megbotlott, a véka leesett, Hát Istenem!, mi vót benne? Egy nagy kormos fazékba tökfőzelék, egy másikba meg tejfölös turó. Mongyák neki a zasszonyok, -mer mindenkinek keresztanya vót ez a zénekes-asszon-ja, hát körösztantyám, azt minek viszi a bucsura? Hát gyerekeim, a szögényeknek....hát akkor ott leűt, a cigényok meg körülfozták és szétoztotta, etette őket.... Éjjē ott aluűtunk a kápona mellett a szabadba. Vót ollan bōszoknyánk, egyik felét fölhajtottuk, másikkal betakaróztunk...énekűtűnk, imátkozűtűnk...mink Vésēn szokűtűnk körōszűtű mennyi, meű ez református falu vót, és ott is azért mindig harangoztak; ez a vései nép a sok szép szōtteseket ojanikor mindig kirakták, amikor a bucsusok jōttek, a bucsusok tiszteletēre. Ez ollan szokás volt ott. Nálunk vót ijjen Mária-zászló. legelű keresztet vittek, a keresztet meg vót koszoru, virág. Azt inkább férfiak szokűtűnk vienni. A zászlót meg a nagyobb lányok. A lányok után mentek a fiatal asszonyok, hátrább meg mengek a zōregebbek, a zasszonyok után mentek a férfijak. Az elōénekes asszon inkább középpen ment. Ha tudták az éneket, mind egyűtt mondták, ha nem, akkor elōre mondta az énekes és utánna meg mondták. Ottan Segōsden van az a kis kut a kápona alatt, hát azt mondták szentkutnak, de az idēn is vótam és be vót má csukva, nem tudom, hogy mér nem engedtek belōle vizet meríteni? Oszűt akkor megmozsdattak abba vízbe a felnōtt asszony ijjen kissebb lányokat és akkor utánna bucsui keresztanya vót. "megmozsdatta, monta Atyának fiunak nevébe, megcsōkűtűtűk. Ezt nagyon komolyan vettűk, mēd lakodalomba is meghittűk ezeket utána. A keresztlánynak vettűk ijjen képecskēt, szobrot, báholvasót. Ezt hoztak haz is, mint gyerekek vártuk is hoznak. -Utána vót mulatság is, de a meszsabbre valók, azok hazamentek a mise, vagy litánia után.

Elōtte mikor készűtűnk a bucsura, sűtűtűnk egy kis kalácsot, csirkēt rántottunk mi már, a régebbiek megcsinyátűk paprikásean, s csak ugy kenyérrel ettűk hidegen is. Vót ugy, hogy néha a pap is gyűtt velűnk, ha nem vót ollan ōreg. Mi magunk vittűnk mindent szekēr nélkül, mindenki vitte a maga cuccát..."



I.a 19 sz-i kéziratos és ponyváénekek 2 nagy tematik.egységet alkotnak:

Világi és vallási témék.Ez epikai-éitai alkotások közül ez utóbbiról lesz most szó.,a vallási témakörű legenda vonatkozásuakról.Mostanában a legenda szót többféle értelemben használják ,ami valahol misztikus eseményről szól legendának nevezik bármilyen műfajui vonatkozásu is .Igy beszélnek legenda-meséről,legenda.-balladáról,legenda-énekről stb. Eredetileg pedig szűkebb értelmű volt:a ker.szentek életével kapcsolatos, mátyromság,történet stb.s ezek olvasásra voltak szánva,mint példaképek stb. Egy 1130 körüli meghatározás szerint:Legendarius vocatur ,~~quixixixixixixix~~ liber illa,ubi agitur de vita et obitu confessorum,qui legitur in sorum festis,martyrum autem in passionatis l.

A mult századi nyomtatványok is vallásos jellegűek,de nem felolvasásra,in-  
kább énekelve adták elő./ad notam,xy dallamára stb./,a dallam az "író" egye-  
ni anyagismeretére volt bízva gyakran,egy-egynél esetleg tipikusság is meg-  
figyelhető....A régi legendához gyakran kapcsolódik betegség-gyógyítás,fel-  
támasztás,járvány elhárítás,időjárás befolyásolás stb./ez mai fellelhető/  
Ez a régi történet,esemény azonban mégis átalakult a mult sz.elején a kor-  
izlés,társadalmi életstílus stb hatására,de ennek előzménye a reformáció  
korában kezdődött,akik elvetették e kat. "babonásokat".Az ellenreformáció  
elatt szinte újraéledt e műfaj/aminek a török kor züllesztő hatásának pótl-  
lása,ellensúlyozása és a restauráció főcélkitűzéseinek megfelelt/.

Először Herde kelt a legenda védelmére,majd önálló irodalmi műfajjá éledt  
Herder,Kerner,Schwab,Rückert, valamint Ben Jonson,Burns,W.Scott,Swift itrak  
legendákat és a magyaok is:Vörösmarty, Czuczor,,Arany, GyulaiPés Ágost,End-  
ródi,Váradi stb.Ánálunk érdemleges összefoglalás még nem született.

A 18 sz.végétől nagy számban jelennek meg félnépi,népi,Mivatalosmellett  
a szentek tiszteletére,életeseeményeikről, stb.énekekpl ilyenek található-  
Kájon Cantionale Catholikumban.A 18-19.sz-i írásokat azonban már mindinkább  
a Mária-kultusz és Jézus-szenvedés,bucsu elnyerés szándéka hatja át,s a ré-  
gi stílust inkább a dicsőítés,fohász,példakövetés hatja át.Ez a 19-sz-ban  
éri el virágkorát,de itt-ott kimutatható a régibb legendákkal való kapcsolat  
Pl.Endródi S.A celli bucsu c verseCzelli Mária címen vált közismertté.

Sőt,Varga Lajos saját neve alatt adta ki/1872-ben/.Ennek előzményeül Gyulai  
egy régi legendamesét vél,Király Gy.pedig a középkori-11Legenda Aurora-a-  
nyagot teszi meg első forrásként.Meg kell azonban -állapotani,hogy mind az  
írásban,mind a szájhagyományban fel-felbukkanak a hasonló motívumok és nyo-  
mok/egyéb területen is/.

II.Másik jellemzőjük a publikálás,nyomatás.A szereplő képek jelentősek  
A Biblia Pauperum képei,templomi táblaképek,festmények megannyi köz épkori  
bizonyíték,hogy a szövegi megformáltság egyaránt fontos.Már a reformáció  
kezdetén megragadó képekkel igyekeztek megragadni a hívőket.Pl.Dürer fa-  
metszeteit látványos lapokon terjesztették az új vallás hívei is a tanok  
vizualitási jelentősége tekintetében...Nálunk a legkorábbi lapok inkább  
imákat közöltek,leginkább egyetlen kereszt-képek,vagy feszített Jézussal.  
A 19.sz .reform éveitől jobban szaporodnak a Mátia-képek;ekkor még a szöve-  
geket nemigen ábrázolták képekkel,illusztrációkkal.,csak annyiban pl.hogy  
Mária énekes füzetben Szűz Mária képe kerül/legtöbb nyomda ugyanazzal a kli-  
sével dolgozik több mű esetében is/.Később már nincs összhang a tartalom és  
az illusztrációk között,sa belső több oldalas füzetecske egyaránt tartal-  
maz vallásos,bucsus,liturgikus,hazafias stb.anyagot is.;az oldalak jó ki-  
használása!?.Kb.1860-ig van némi összefüggés a képi és szövegi ábrázolásról  
majd később pusztán illusztrációvá válik.Stílusváltozás,izlés,társadalmi-ga-  
dasági stb.probléma,új ér eklődés a rémtettek,hirek stb iránt.  
A Mária-képek máig élnek lapokon is,bucsun stb./Andocsi koronás Mária,Pócsi  
Mária,Gyüdi M stb./esetleg az angyalok is,de Krisztus-képek is,halott Jézus  
levétel a keresztről,Hétfájdalmu Mária stb./Skapuláré Tá sulat.Kilencednap  
szokások, Szent László vizet fakszt, //Radocsa Dénes,A középkoriMo.tábla-  
képei Bp.1955.,J.Meier,Die Gestalt Maria,s.Leipzig,1866.

Köszönteni jöttünk, Ó Mária  
Néked hálát adni, Krisztus anyja  
Köszöntünk Tégedet, Mária,  
Mária, Ur Jézus Szent anyja,  
Angyalok királyné asszohnya .....

*Mertegye?*  
*(Bölkény, Asszony-tárványok)*

A sgesdi búcsú a nagytemplomból a bucsui kegykápolnához népviseletben /slájer/ öltözött lányok vitték a fatimai Szűz Máriát, A kétoldalt menő lányok, a külső kezükben lámpást vittek, melyben gyertya égett. A menetben ~~x~~/néhány km/ az egyes faluk csoportjai után a helybéli bucsusok mentek. A csoportokat gyakran az előénekes - rózsafüzésr fejedelem - néha a káplán vezette.

A közeli szent kutnál az elsős bucsus lányo k bucsui keresztanyát választották, akik a vízzel megkeresztelték a körösztlányukat. A faluról jövő zarándokok között lévő fiatal lányok kibontott hajjal mentek végig gyalog a bucsura.

Az apáca-iskolába járt alsóosztályosokat ~~M~~ "Mária gyermekeinek" avatták föl, akik jelentkeztek ill. akiket a nővérek kijelöltek. Föltétele volt, hogy minden vasárnap el kellett menni misére, minden hónapban el kellett végzni a szent gyónást, minden első pénteken gyónjon. Ezután kapták meg az érmet ~~és~~ bokrára kötött rózsaszínű szalaggal. Mikora az első áldozást elvégeztek 3. osztályos korban, felvették őket Mária lányoknak, és ekkor már lila szalagot kaptak, amit nyakbanhordtak. Ötödik osztályos korukban piros szalagos Mária-lányok lettek. Az ismétlő lányok kék szalagot kaptak. Tenyérszí szélés kék szalagot volt a vállon keresztben v.a derekukon a körmenetben. Az idősebbek úgy emlékeznek, hogy ~~ők~~ a Márialányok zöld szalagot viseltek a bucsui körmenetben 14 éves korukban. A nagyobb lányok koszorus slájert hordtak a körmenetben.

"....a rózsafüzéstársulatba ben vótak és minden hónap első vasárnapján titkot váltottak, ujhöld-vasárnap. Ezeket Mária-lányoknak nevezték, de voltak benne asszonyok is, meg lányok is. De inkább a fiatalokat hitták Mária-lányoknak...akkor még vótak lányok, aki fő merték fogynyi a zászlót, hogy kivigyék a bucsus kápolnához. Vitték a zászlót, meg a Mária szobrát a templombul a kápolnáho. A káplnáná árulták is vizet és volt aki vitt is haza. Gyógyulást tulajdonítottak neki, attól meggyógyulnak a betegek....Amikor eljött először a bucsura Segesdre, választott magának körösztanyát. Az, egmsodatta abbul a vizből és az lett a bucsui keresztanya; egy keresztalakjába csináták. Én is, amikor először voltam itt választottam magamnak körösztanyát és amikor bérhákoztam, allett a bérma körösztanyám is. Nem vót rekon, csak ismerős, és mindig szerettem őt. Kaptam egy kis ajándékot, egy kis megemlékezést, feszületet, szentképet, meg mást. A Mária-lányoknál volt virág is, kardvirág, ami éppen nyilott akkor...."

Pogányszentpéter, Molnár Imréné/1918/ a "etekizmusi ének, Heródes-játék, gergely-járás után mondotta el bucsus témáját:

"Mi szoktunk járni Andocsra, Bucsus-szentlászlóra, Sgesdre, Sümegre, máshova is. Végig szoktunk imátkozni és éneköni, pl. Kössünk szép koszorú SzüzMáriának stb./végig/. Édes nyám is bucsujáró volt. Pap ritkán jött velünk, inkább előénekes. Amit a nép nem tudott, ő éneköte és a nép mondta utána, aki egy sorral mindig előre mondta a szöveget. Szokta<sup>k</sup>venni a bucsus istóriásoktól venni pár fillérét kis füzetecskéket. Ugy készültünk, hogy vidékre kijött hozzán előtte a pap, és tartott misét; előtte este meggyöntünk, és fülkésztett lelkileg bennünket minket azb utra, elmondta, hogy az ut fáradalmait ne vegyük tehernek, aki a Szüzanya tiszteletére megy, annak minden fáradtságot fér kell tenni. Reggel a templomnál gyülekezett a prosenció. Ha nem vót mindig pap, az előénekes asszon a kántor hozzájárulásával egy litániát tartottak az elindulás előtt. Volt az ut előtt ima, amit valaki költötte. És harangszóvel indítottak bennünket, amig a prosenció kiért a faluból..Ha két prosenció összeért utküzben, a feszületet meghajtottaák, vagy a zászlót; a harangok akko is szóltak ha megérkeztünk, és énekszóvel mentünk be a templomba: Köszönteni jöttünk óh Mária...Az előénekes egy hélaadó imát mondott bent a templomba, s éneköttünk, imádkoztunk...Mi pajtába háltunk meg szénában. Másnap a reggeli misére mentünk, megáldoztunk, és hallgattuk a szemisét...A nagytemplomt l a kápolnához mentünk, ahová fehér ruhás lányok vitták a Szüzanya szobrát a Kápolnához a Sarlósi meg Kisasszonyra mentünk inkábbmi. A nagyasszonyir má Andocsra mentünk



Mentünk Vassvára, Nagyasszonykor is gyakran Homokkomáromba pl. inább pünkösdkor volt..A keresztet jobban fiuk vitték elől, lányok a zászlót. Után ul mentek a lányok, a fiatalok, utánuk meg az öregjel, az asszonyok elejin ment az énekesasszony, Míkor oda értünk hátérba, már este felé vót, akkor a lányoknak mind kibontották a haját. Minden keresztanya kibontotta a lány haját, ami cofba volt k. Kibontotta, egfésülte és szalaggal átkötötte a haját és minden lánynak égő gyertya volt a kezébe, s mikor a gyertyák kigyulladtak-mert magas nálunk a templomtorony-a toronyból meglátták, hogy jönnek a búcsusok, meiv égnék a gyertyák, akkor megszólaltak a harangok. A falu népe várt a templomnál és jöttek elejbenk. A lányok haját vagy fehér vagy égszinű szalaggal kötötték át, az összes haj alá, és ott füllül kötötték meg boktába. A haj az fellül széllel vót lent, egy masni vót a fejetejein... Egy kanizá férfi ott szok éneküni Sümegen, meg Vassváron is. Sümegen egy vak asszonyt is láttam és gyönyörűen énekel. Szoktak áruni is ilyen énekeket a Szüzanyáról..."

Majd áttért adatközlőnk a sok változatban meglévő kalocsai kápolna Andicsra kerülő képea szép változatú legendájának ismeret sére, amit sokad magával közlünk közlünk,

Ugyancsak teljes bucsujárás-változatokat közlünk az egyes kez helyekkel kapcsolatban. Az anyagok több száz oldalt tesznek ki, amelyek még szalgjainkon vannak... A kötetet kétkötetesre tervezzük, mert nem fér bele egy könyvbé. A második részben kb. 150 imádságot is közölni kívánok.

A kutasi Boronkai urasággal történt meg ez az eset. Ez az uraság már régen meghalt.

Nagyon döglöttek a zuraság bivaljai. Azt mondja a parádés-kocsissának, fogjál be, kiviszem a tanyára. Amikor odaértek, azt mondta a gulásnak: hány bivalom döglött meg máma? - Méltóságos ur, öt darab. Van itt nálad kisbalta? - Asszonta, van. Na akkor hozd ide. És oda mentek, ahol fekszik a döglött bival. Szétdarabolgatta akkorára, amilyen a kezében elfért és fölfelé dobálta, s azt mondta: Ne isten, ha elvetted, add meg.... Amikor kitöltötte a zuraság a bosszuját, akkor elment, fölült a hintóra és elmentek. A kocsisnak nem volt szabad se hátra, se oldalt nézni, csak ment egyenesen. Amikor hazaért a kastélhoz és beáll a kocsis, azt érezte, hogy a hintó megbillen és biztosan leszállt az uraság. Kifogott az istállóba. A méltóságos asszony kiment a zistállóba, hogy hol a méltóságos ur?.. Én haza hoztam méltóságos asszony. Nincs sehol a lakásban. A méltóságos hívta a szolgákat, hogy keressék meg. A hálósobában egy kutya-fejet láttak az ágy alatt. A többi része emberi alak volt az uraság ruhájában. A báróné elkezdett sirni, hívatta a papot, hogy szentelje meg, imátkozzon. A báróné visszament az istállóba, hogy mi történt. A kocsis elment, hogy nagyon csunya dolgot csinált a tanyán. Hiába, nem tudták visszaváltosztatni az uraságot.

Építettett az uraságné a kastélhoz egy földalatti utat és azon rárt az uraság a templomba. És a templom körül építettett minden szentből egy szobrot. Meg is voltak a szobrok, még én is láttam, mert én ott bér mákosztam. Mindaddig megvoltak a szobrok, míg a front be nem jött.

Csurgó Bobély Teréz, 1913.

Ez rajtunk történt meg. 1924. január 29-én nősültünk és júniusban, urnapja körül észleltünk valamit Örszén/ felesége /. Ezt amit én most elmondok, ez úgy igaz, mint hogy a zégben a zisten van. Se nem töszök hozzá, se nem vöszök el belüle. Új házasok voltunk. Na és kérem szépen, elmöntünk möggyezni a feleséggel. Ez volt urnapján. Azelőtt még a fának az ágára nem mert menni, akkor pedig felmén a fára, mint a macska, a fának a tetjére, csak úgy hajlott vele az ág. Hát úgy csudálkosztam! Valahogy le tudtam csányi.... Előtte aszt monta anyám, ha gyüttök haza, hozzatok a szöllőskertből répalevelet. Vót ott a szöllőskertben egy kis csőszgunyhó, oda vótak rissz-rossz karók bedobva. Feleségem bemén, lefekütt oda. Ne fekügg le, hiszen má este van, mennyünk haz és köll levelest is szedni. De ő csak hegyibém gyütt, elkezdett öklényi, karmunyi: Menny innet te rohatt zsidó-aszongya-mer, ha a Gábor megtuggya -mer a zén nevem Gábor -mer ha megtuggya, mit csinál az énnekem! Én erre kapcsótam, hogy itt nem jó van valami. Megint elkezdett karmunyi, ütött, vert. Mindegy; megfoktam a kezit, évezettem az édesapja házához... Hát azok is látták mingyá s a mama-aszongya-gyere angyalom fekügg le. Tudott ónyát önteni, öntött neki ónyát háromszor. Mer én abba a zidőbe még hitetlen vótam, az bászatos. Hát létregyütt.... Az ónyaöntésnek vót valami eredménye, mer akkor ő tudott gyünnixx velem haza. Mikor odajértünk sz apai házhol-majd egy kilométer-, a mi kapunkba má meg nem jó van, má meg nem akar begyünni. Mekfoktam, bevittem. Elkezdett sirnyi. Aszt gonduta a zén apám, hogy megvertem. Mi van vele? Mondom, én nem tudom... A tálho oda ültünk enni. Mondom, köllene viz. Ő kapja a korsót, megy ki, de nem is a kánához, hanem ki a kutra. Akkor tudtam, hogy itt má nem jó van... Akkor má vagy 200 lépésre elszalatt. Visszavittem üt. Apám elment a szülejiér. A zapja meg akarta vernyi. Montam, nem szabad... Aszt hittem, lehet, hogy talán bekövetkezik az, amit nekem montak, mikor vőlegény voltam, hogy ne vedd el, mer így meg úgy! Na jó van. Ezalatt le köllött kötnyi azágybokötéllal, mer má nem birtunk vele. Hát valahogy azé létregyütt. Hát reggel mingyá kocsira töttem. Aszt monték, ne doktorho, de kórházba vigyem, hanem javósho. Hát elvittük Kocsolára, ez pénteki nap vót. Mondom, ott hálunk a sógoromnál, az ő nagybátyjáná, akkor hátha javul valamit addig. Pénteki napon a javós-asszony nem fogadja el ábetegt. A zángyi leszalatt hozzá; aszongya, máma nem csinállok semmit; tudtam, hogy gyünnnek, má vártam is őket, maj



Adatok az ~~Ságvár~~ határában lévő "képesfa" törzsén talált szentképről

A több mint 250 éves un. képesfa az ~~Ságvár~~ határ dombjai közötti erdőút menti fák között van, amelynek m-es átmérőjű törzsének kb. 12 méternyi magasságában egy keresztel ellátott üvegajtós keretében elhelyezett pléhrefestett szentkép található, rajta az alábbi felirat fönt a bal sarokban: "Szent Vendel könyörögj az andocsi Szűznél érettünk. Oltalmazza állatainkat minden veszélytől. A székesfehérvári zarándokok. 1939. IX. hó 4-én." A kép a barát ruhában bal kezében botot tartó Jópásztor a kép jobb felső szarkában lévő andocsi Szűz Máriára néz föl, kinek karján Jézuska; mindenkettőjüket két kisangyal tartja, akik mögött egy-egy női alak látszik halványan. A Jópásztor körül pihenő 7 db. juh látható: mindezek a tájba illően vannak megjelenítve, s az egész kép a helyi tájbrázolást mutatja: lent a dombok közötti kanyargós/valós/ utat, amelyen az Andocsra menő zarándokok haladnak a bucsujárok-későbbben tészletesen leírt- rendje szerint. Legelől egy keresztet és szentképet vivő kisgyerek-pár halad; egy barát alakja is kivehető, majd a szokásos sorrendben a bucsusok csoportjai következnek/lásd a mellékelt sz.képet/

A képet 1978. június 5-én leszedtük, s jelenleg a muzeumban tartjuk restaurálás céljából/Ui. a kép alig felismerhetően tele van firkálva nevekkal, a szerelmespárok neveivel.

A közeli dombon ma is jól látható pincyszerű vájatok vannak/un. Kási-domb/, ahol a néphagyomány szerint a betyárok tanyáztak. A két hely közötti összefüggés abban a néphitben is megtalálható, mely szerint a betyárok a képesfa mellől leselkedve foszották ki az arra járó gyzdag kereskedőket, s gyakran megjutalmazták a bucsura menő szegény népet is.

Ángyán József siófoki bucsujáró -öregektől hallott- véleménye alapján a múlt században meggyilkoltak ennél a fánál egy "tikászt"/tyukászt/, s az ő emlékére állítottak annakidején egy keresztel ellátott szentképet. Ezen a helyen az Andocsra menő zarándokok mindig meg szoktak pihenni és imádkozni, énekeltek, valamint itt étkeztek a hosszú ut alatt először. A mai kép/1930-ban készült/ elődje feltehetően nem pléhből készülhetett; mivel megrongálódott, elkorhadt, egy állandóbbnak bizonyult anyagra festették meg a székesfehérváriak a szentképet, melynek alkotója/nehezen olvasható/ Steen Anoni/Arsno, esetleg Annónak is olvasható, mivel utána az évszám következik: 1930.

A kép hátlapján az alábbi feliratkarcolás olvasható:

éfé<sup>m</sup>l után.

Ja! Közben, mikor osztán vittem én, mentünk a zuton, bementem én egy kuthoz megitatni a lovakat. Ott vót két ember szöröncsére, mer ahogy leszálltam én a kocsiról, az én feleségem leugrott és futóra. Az egyik fiatalember<sup>m</sup> felkapta, na gyerünk a kocsira föl. <sup>m</sup>entünk ki a kónyi hegyeknek, hát egy fijatal nő utánunk gyűtt, ott a hegyen, a kocsi után. Mondom neki, hova mégy? Aszongya, emén, itt laknak; mer laktak ott a hegybe. Nem ment be, gyűtt csak utánunk. <sup>m</sup>Kiértünk a tetőn, ott vót egy pusztá. Akkor kérdesztem tüle megin, hova mégy? Aszongya, ide a pusztára. Jó van. Nekieresztem énna lovakat, bele, ami bele fér. De mire egy kerülő uton - mi az országuton mentünk - ő a pusztán köröszkül, már ő ozz üdögét, ott várt bennünket. Körösztut vót! Montam nek, hát te aszt montad, hogy ide mész a pusztára. Nem szót semmit. Mondom, leszállok és össze tiprom. Aszongyák, nem szabad, hagyd... Leértünk a kocsolai temetőnek; ottan me bent a temetőbe az illető nő. És mit kátunk ott? Az égen ojan feszület vót; amijen nyári időben 7-8 óra tájban a nap, amijen magossan van, ojan magossan vót a köröszkül... Nem messze vót a nagybátyja, ahová mentünk. Ott is leugrott a kocsiról. Ők nem tuttak Őrzsiról semmi, hogy mi van vele. Hát a bátya - most is él - aszongya Őrzsikém, micsinász? Hát ugy ment mindenkinek, mint aki meg van veszvel. Mondom, vigyük be. <sup>m</sup>Lekötöszkül megint. Aszt mondja az ánygom, no majd, aszongya, szerette ez a kis Janikát. Hát odatták neki, de alig tuttuk <sup>m</sup>elvenni tüle, széjjel tépte volna aszt a kisgyereket. No osztán ánygom, futóra, leszaladt a javósasszonyhol és mongya nekije... Aszongya, tudom, vártam, aszongya, aszt is tudom, hogy kísérték, de jól tette ja fijatalember, hogy nem bántotta. <sup>m</sup>No-aszongya-éfé<sup>m</sup>l után mingyá gyühetnek le vele. Há levittem és gyűtt a zegész rokonság is... Hát akkor megkáttam, hogy két fogsora volt a nőnek, alul is kettő, fölül is, mikor megláttam-a zannya szakramentomát-irtósztam tüle, hogy mijen egy nő ez. Mingyá ott hattam, kimentem a lovakho. Alul is két sor foga volt, felül is kettő; így <sup>m</sup>át ne ni a szája a fogtú, ijen csucosan, ahogyan beszét. Sovány öregasszony vót; nem emlékszem a nevére.. Ojen sötét hère vitte a feléségemet; kémény nem vót... Egyszer csak gyün az ánygom ki-aszongya-, Gábor gyere, nincs az Őrzsinek semmi baja. Ónyát öntött nekije, meg imázkozott/közbeszólt Őrzsine néni/, és vót ott egy kép is, mindig aszt nésztem, aszt hiszem, Mária-kép vót, Mária-kép vót és a kigyót tiporta... Mindig

aszt nészte, asztán így vót a keze és imátkozott. Mikor én má egy kicsit létretértem, akkor láttam, hogy kicsinára csöpögött a vijasz és imátkozott magába. No és asztán/folytatja Gábor bácsi/, aszt mongya, idevigyázzon fujatalember, a maga feleésge rontásba vót, de szerencséseje, hogy hozzám volt rontval, mer mingyá tuttam segitteni, de siessenek haza; tudom, hogy a zistáklóba háltak maguk - ezen mód monta ám - felesége feküzt bellú a fal mellett, maga meg kivü. Majd ha bemén az istállóba, nyuljon oda a fejszamlához, az el fog válni és ott lessz egy koszoru, de eszt el ne felejcse, mert ha eszt elfelejti és mégeygszer ráfekszik, akkor nem tudok többet segitteni. Hát úgy hajtottam hazáig, hogy... azaértünk, bemegyek az istállóba, viszem ki a koszorut: egy gyönyörű szép főditőkbü volt egy koszoru; mintha csak ki lett vóna vasalva. Mivel vót az összekötve?!.. Abba a zidőbe kontyot kötöttek, az meg vót kötve olyan pertifélével. És annak a végibül vágta el három szál hajával együtt, s errel vót összekötve a bokkrétánkból egy-egy szál bekötve a koszoruba. Mer mind a kettőnkéből hiányzott egy-egy bokkrétaszál, a vőlegény és a menyasszony-bokkrétából is... No most asztán, a hónap első péntekjén el kellett égetni a koszorut. Aszt is monta a javósasszony, hogy nagyobb bajja nem lesz nekije többször már, de kilenced napra még ki fog rajta ütni a betegség. Kiütött rajta, úgy, hogy akkor ément vóna, de oszt hála isten nem volt több baja. Aszonta/a javós/, hogy amikor maguk égetik majd azt a koszorut, fúccsék be a kemencét és oda dobják be, s amikor az a koszoru ég, az illető oda fog menni - mer az sialkodik, a koszoru, tehát oda fog menni az illető kérőér/valamit kölcsön kérni/, de ne aggyanak neki akár mit is kér... Hát meggyütt háromszor. Tüt kért, meg cernát/Virágné volt, sugta nekem Örzse néni/. Mikor tehát el vót fütve a kemence, édesapám leste, hogy ki gyün a zuccán. Hát legelsőbben Barsi Pali bácsi gyütt be a feleségével, a volt bíró s az is hallotta, hogy sialkodott a koszoru a kemencében.. Asztán később megbizonyosottunk a dologról.. Egem asztán mondhatja valaki, hogy nincs boszorkány! Mert van, mert rajtunk történt meg. Énnálam hitetlenebb ember nem vót erre célra, mer én is aszt montam, hogy boszorkány van a fenét, nincs boszorkány, és mégis van, mer rajtunk történt meg. Tehát, először akkor bizonyosítottunk meg, mikor háromszor is gyütt az illető kérni, tüt meg cernát, amikor a koszoru siakodott/sirt, visitott, sistergett/. Eszt megmonta a javósasszony. No most kérem, évek multával teljesen bebizonyosodott az eset.



Odajött hozzánk a szomszédasszony s azt mondja a zén apámnak: Jóska bátyám, agyon énnékem tiz forintot! Minek az, kérdi? Mert engem az a rihatt ember megvert, megrudodozott és én összehuzatom. Azt mongya az én apám, mivel akarod te összehuzatni? Azt mongya, mivel?! Hát mivel rontották meg magának a menyét? Én isn oda akarom vinni eszt a rontást, de ahhol pénz köll, azé kérnék magától lo forintot, kölcsön. Magának a rontást a menyé ellen én hoztam el, vagyis a koszorut/ez a szomszédasszony Török Örzse volt/. Aszongya neki apám, te Öezse el ne mond esztet, mer ha a zén fijam, agyonütám tégedet, hogy te hősztad meg a rontást. Aszongya apám, hát ki csinálhatta akkor? Hát tudhatják maguk, hogy a szomszéd./ti. Virágné/ A rontást bizony én is vittem el és én is hoztam meg akkor. A rontóasszony kppányszántai volt. Ott voltak ijen búbájos asszonyok. Nem emlékszünk rájuk, a nevükre; ének-e, nem ének-e! Ekháttak ezek a boszorkányok tán. Amejik az ronott is ezek közül. A titkát nem árulták el senkinek sem, mer nagy zürzavar led vóna belüle... A jóisten megverte az illetőt. Mert hát nem mentem el a fijához férhő/szól közbe Örzse néni;/ azé nem szabdd lett vóna ijent csináni, hogy ekkora ellenségem legyen; én nem csináltam volna a viláért sem senkivel. Az apósom monta el eszt nekünk, mer mikor meghalt ez az asszony, a Törökné, én nagyon megsirattam; a szömömbe ojan hizelgő vót. S akkor mongya a zapósom, hogy ne sirasd, hisz az tötte tönkre a zéletödet... Hogy mond ijét? Mikor meg vótá rontva! Hát mé nem monta meg akkor? Hát azé lányom, mer a Gábor agyonütötte vóna és nem akartam, hogy ezé a börtönbe kössön ki.

/Ezzel kapcsolatban jutott eszükbe még néhány eset, melyről az alábbiakat mondotta ez Örzse néni, Ócsag Gáborné/

A másik tesféremnek a felesége -mer együtt vót a lakodalmunk -, az is meg lett rontva, de nem úgy mint én, hanem az meg észáratt. Az ujan lett, hogy tisztára észáratt. Jártányi ereje sem volt. Az azbaszony nem tutta meggyógyítani, aki engem. Mer nem oda vót rontva/szólt közbe Gábor bácsi/. Hát mikor evitte öregapám, ott azt monta, hogy én nem tudok rajt segényi, vigye máshova. Asztán evitte Polányba. A polányi asszony meggyógyította, és monta neki, hogy 13 nap mulva mehet dolgozni. És semmi baja se lett azután, méd máig is él velem együtt. Aszta a rontást ők nem árulták el senkinek. Mi se árultuk el a mi titkunkat.

-----  
A jószágot is megrontották, de meg ám! Emléksző rá papa? Mikor aza gyönyörű lovunk vót; haz gyütt a fijam vele, semmi baja, másnak reggē meg hát ki van nyujtózkodva. Jaj megdöglik a ló, megdöglik! A fijam nem vót rest, volt neki motorbiciglije és elszalatt az állatorvosho; az megvizsgálta, kivett a füle mögül vért; hát nem tudott rajt segítenyi.



Még Miklósiba, Kisbárra is elment orvosér. Mind azt mondta, nem lehet rajta seggíteni, fordiccsák ki, mer megdöglük a ló. Akkor elmentem Juhásznéhoz, aki Pestről való volt itteni. Mikor kijértünk a küjes utra, köröszöt vetett magára, és aszonta, hogy mig ida nem érünk mihozzánk, addig ne szóljak. Az uccán egyszercsak szalatt ki két kutya, és én majdnem montam má, hogy jaj istenem, de megrántotta a szoknyám, hogy ne szójjak. Mikor felértünk hozzánk, akkor mondta, hogy na ugye, elkültem őket, a kutyákat. Akkor a ló még mindig ki vót nyujtószkodna. Neki átam tüzet raki és ő meg ónyát öntött kilencszer, vagy tizzszer. Azt mongya akkor az uramnak, hogy aggyon a lóbak ennyi és kőccse föl. Dehát a ló nem akart főkényi. Akkor megkent fokhajmával ugy köröszotbe háromszor is. Osztt egyszercsak főkēt a ló, megrászokódott héromszor és vitte be neki az uram a z ennivalót és hála a jó istennek meggyógyut.

Törökkoppány

Ócsag Gáborné , Ócsag Gábor

1904-5-ből Deckert Imre gamási kántortanító gyűjteményéből származó, <sup>3</sup>ezei  
Imre által szerzett gyász-mise ének:

Mi az ember élte e világon?  
Küzdés és nem más.  
Ugy állunk itt, mint madár az ágon,  
Éltünk vándorlás.  
Egymás után elenyészünk,  
Porrá és hamuvá leszünk,  
Sirba költözünk:/:

Zarándokok vagyunk itt mindnyájan,  
És jövevények,  
Egyformán menneke a halál utján  
Urak, szegények.  
Bu emészti kebelünket,  
Keseríti életünket,  
S érző szívünket:/:

E világ csak cifra nyomoruság,  
Bánattal teljes,  
Itt vigszágot felvált szomoruság,  
És igen terhes.  
Nincs különbség, meg kell halni,  
E világot itt kell hagyni,  
Sirba kell szállni:/:

-----  
Meg kell halni mindenkinek,  
A sötét sir elfed mindenkit.  
Sem ifjunak, sem öregnek  
Állandó hazája nincsen itt.  
Nem vár a kegyetlen életrontó halál,  
Elpusztítja kit-kit hol talál.

Azért, ki e világon élsz,  
A halálra légy mindig készen,  
Ma elkerül, holnap talán  
Már téged is a sirba tészén.  
Nem szánja a gyászos, kesergő családot,  
Nem ismer rokont, sem barátot.

-----  
Jaj, mely rettentő szó-mindnyájan meghalunk!  
Gyászos koporsóba fejenkint kell szállnunk,  
Mert a halálnak nagy mérge,  
És szörnyű kegyetlensége  
Mindent, amit talál,  
Egyaránt lekaszál.

Nem néz urat, szegényt, nemeset, vagy gazdagot,  
Érdemekkel fénylő pompás méltóságot,  
Mindenekkel egyenlőn bán,  
Mert kegyetlen, senkit nem szán.  
Megfoszt örömeinktől,  
Nyájas életünktől.

Gárdonyi Géza által írt szöveg és dallam is.

Karácsonyi ének

Fel nagy öröme! Ma született,  
Aki után a föld epedett.  
Mária karján égi a Lény,  
Isteni kisdéd szüzenk ölen.  
Egyszerű pásztor jőjj közelebb  
Nézd a te édes Istenedet.

Nem ragyogó fény közt született,  
Bársonyos ágya nincs neki itt,  
Csak ez a jászol, koldusi hely,  
Rá meleget a barom lehet.  
Egyszerű pásztor, térdédén állj,  
Mert ezaz égi s földi király.

Világi ének Gárdonyi Gézától

Gyöngy élete vana szőlős-gazdának,  
Gyöngyebb, mint a püspöknél a huszárnak.  
Szüret után ha beül a pincébe,  
Hej, aszondom! - magával a püspökkel sem cserélne.

Szép találmány a sok gőzös-masina,  
De a legszebb találmány a csutora,  
Igazságot szed az ember belőle,  
Hej, aszondom! - jobban viszi az az embert előre.

Andocsi bucsujárás

Andocs a volt igali járásban fekvő község, messze vidéken ismert bucsujárárhely. Temploma, zárdája és a hozzá tartozó földbirtok a ferencesek tulajdona. A kegytemplom főoltárán van a híres csodatevő Mária szobor. Ezt a szobrot - népi hiedelem szerint - a templom szentélyével együtt Kalocsáról szállították az angyalok. A szentélyhez később épült a templom és a zárda, midez a ferences szerzetesek gondozása alatt áll.

A legnagyobb, leglátogatottabb bucsu az év nagyobb ünnepein volt. Ez évente 3 alkalommal történt: pünkösdkor, Nagyasszonykor, aug. 15/, és Kisasszonykor/szept. 8/. Ezekre az ünnepekre minden tisztába öltözött: az egész falu utcái, a templom és a környéke, a zárda és annak udvara. A Mária szobor is új, tiszta és nagyon értékes ruhát kapott, az oltárok is új, értékes terítőket, fényes gyertyatartókat tele gyertyával kaptak és így megtisztítva, megújulva várták a bucsut, de hasonlóképpen a falu lakói és a szerzetesek is, mert ez utóbbiak anyagi jövedelemhez jutottak. A bucsujárók sok misepénzt juttattak a pátereknek, szálláspénzt pedig a lakósoknak. Voltak ugyanis olyan bucsujárók, akik éjjeli szállást is igényeltek, met messzebb fekvő falukból zárandokoltak, pl. Marcaliból, Tapsonyból. Az ország más részeiből vonattal is sokan érkeztek a bucsura, Budapestről, Fehérvárról, Kaposvárról, Dombóvárról, de szemetgyönyörködtető látvány volt a kalocsai zárandokok népviseletbe öltözött csoportja. Ezek tiszteletére a Mária szobrot is az általuk ajándékozott népviseleti ruhába öltöztették.

A bucsura összejött zárandokok között sok ismeretség, évekig tartó barátság, sőt házasság is szövődött.

A zárda kertjében volt egy kis tavacska, amit rendszeresen kacsausztatónak használtak. Ezt a tavacska bucsu előtti napokon megtisztították, mert e tónak, illetve vizének gyógyító erőt tulajdonították a népi hiedelem, különösen fejfájás ellen véltek jó hatást az idősebb asszonyok.

A tó partján egy nagyon öreg, lomb nélküli fűzfa állott, s ennek körébe tűzdeltek bele a fájós fejűek a hajtűket s azt hitték, hogy a vízbe mártott hajtű a fűzfába tűzve a fájást is abba viszi. A fűzfába több száz hajtű volt beletűzdélve.

A tó vizét pótkeresztelésre is használták azoknál a gyerekeknél, aki először vettek részt a bucsujárásban. Ezen a műveleten magam is tulsetem. Ugyanis 7-8 éve skoromban anyámmal én is részt vettem a bucsujárásban, s egy Jováncai Anna nevű 18 év körüli lány kitudakolva, hogy én gólya vagyok e téren, a tóhoz vezetett és a tó vizével keresztet ~~vettem~~ rajzolt homlokomra, így lettem én neki keresztfia, ő pedig keresztanyám. A pótkeresztésben nyert rokoni viszonyt addig tartottuk, amíg otthon jártam elemi iskolába, azután megszakadt, a tanulást városban folytattam. A pótkeresztanyám sorsáról megfeledeztem, biztos nincs már az élők sorában.

A karádiak bucsujárása Nagyasszonykor történt/ aug. 15/, rossz idő esetén Kisasszonykor/ szept. 8/. Már előtte való nap délután nagy készülődés, sütés-főzés az egész faluban, mert élelmet kell vinni a kosárban. Sült baromfi, új lisztből sült kenyér, kalács, gyümölcs töltötte meg a kosarat, a nagy leány számára pedig csinos új ruha is, amit majd Andocson az ismerősök házánaál vesz magára.

Indulás előtt gyülekezés reggel 6 órakor a templomban, ahol csendes misét mond a pap, utána indulás körmenetileg. A misén rendszeren a kiskarádi hívek vettek részt, mert nekik utba esik a templom. Az alsóvárosi hívek a falu végén gyülekeztek s ott csatlakoztak a menethez, ez egy km. a templomhoz.

Az elhelyezkedés a következő: elől mentek az iskolások, ők vitték a két fehér zászló között az egyik ~~keresztet~~ feszületet, a nagylányok, menyecskék 2 piros zászlóval. Legények, férfiak szintén zászlóval, -pap, kántor, ministránsok, végül az asszonyok, minden csoport 6-8-as sorban. A gyengélkedők, kényelmesek, stb. a menetet 25-30 kocsival követték az állomásig, itt dűlőtra térve megelőzték a menetet, de az andocsi falu végén megvárták azt és a kocsikról leszállva csatlakoztak a bevonulókhöz.

A templomból a körmenet a kántor előéneklésével indul. Az éneklés rendszeren az állomásig tart/ 3 km./ . Itt átadja a vezetést az előimádkozónak. Gyaloglás közben a por felferődik, fölszáll, de még ráismerünk egymásra, még 5 km hátravan.

Az andocsi falu kezdetén a zarándok-csapat cca félórás pihenőt tart. Itt lerázzuk ruhánkról a sok port, arcunkat is megtöröljük, hogy emberi formánk legyen. A sekrestyés leteríti a fűre a pluviákat, azzal hullik a pap számára a misepénz. Pihenés előtt egy gyorsjárású stafétát küldünk a sekrestyés fráterhez azzal az üzenettel, hogy harangozzon, jönnek a karádiak. A szokásos rendben elhelyezkedett. 5-600 személyből álló, impozáns látványt nyújtó csoport harangzugás közben bevonult a templom felé a szokásos énekekkel, amely így hangzik:

Istennek szent anyja! könyörögj érettünk!

:/: Óh, Mária, Krisztus anyja,  
Csodálatos, boldogságos szűz Mária,  
Hozzá jöttünk esedézni Isten anyja,  
Hálát adni általadnyert égi jókért,  
Érdem nélkül velünk közlött áldásodért.  
Esedezzél miérettünk óh, Mária!  
Mert Szent István országunkat reád bízta,  
Azt akarta és kívánta, légy oltalma,  
A magyarnak s hazájának pátronája.:/:

2. Tisztaságos anya, könyörögj érettünk.... refr.

3. Teremtőnk szent anyja " " "

4. Szentséges Szűzanya " " "

-----  
Az utcán haladba "mükoldusok" akadályozták járásunkat. Volt, aki erre a napra egyik lábára megbénulva tudott csak bottal járni, volt, akinek ugyan csak erre a napra egyik szeme bekötve, a másikon fekete szemüveg lógott, járnib bizony csak az erre az alkalomra betanított unokája vezetésével tudott. Ezek a mükéregeteők nem voltak helyhez kötve, ugyanis mindig abban az utcában helyezkedtek el, ahonnan a bucsusok érkeztek, így északról Nágocs, Miklósi, délről Igal, Acsa, Törökkoppány, Koppányszántó.



nyugatról Karád, Látrány, Lelle, Boglár. "egtörtént, hogy egy időben két irányból érkeztek bucsusok, ilyenkor a templom bejárata lépcsőzetén foglaltak helyet hangos ordítózással, a templomból hallható énekléssel vrsengezve, kérték a jószívű hivek pénz-adományát.

A karádi zarándok-csoportot az utca mindkét oldalán álldogáló néptömeg érdeklődve várta. Hallatszott itt is ott is: Ezek a karádiak, angyon sokan vannak szépek.... A templom bejáratáig mehettünk csak, mert benn mise volt és olyan tömeg, hogy egy lélek sem fért be. Így aztán a csoport szétszórt és ment ki-ki lemosni az ut porát és kertbe a táborig oltárhoz misét hallgatni. Mi a pappal a zárdába mentünk szintén tisztálkodni is az ebédre jelentkezni, mert régi szokás volt, hogy a pap és a kántor a szerzetesek vendégei. Ebédig nem volt elfoglaltságom, megnéztem a bucsubeli embertömeget és a sátrakat. Volt több bábos-sátor/mézeskalács/, benne sok lovashuszar, sziv, baba, pipa, olvasó, stb. és rengeteg bábosvásárló és márc-fogyasztó. E sátrakkal szemben álltak a bazárosok sátrai, tele gyermekszemet gyönyörködtető holmival: fapuska, kard, dob, gyöngy, aranygyűrű, rézből, és sokk-sokk egyéb játék. Egy rozoga asztal fehér papírral leterítve volt a cukorárus árusító helye. Sokféle áruja volt, a porlepte cukorkák, a méhek és legyek által megnyalt csokoládék sokasága, a törökméz takaratlan tömbje mind olyan kívánatos volt, hogy a gyerekeket nehéz volt onnan elcsalni.

A térnek egyik tágasabb részében egy felfordított málteros láda feküdt, tele papírlappal, füzettel, nyomtatványokkal. Érdekes tárgyak lehetnek, mert soka fiatal érdeklődő. Mellette áll Hazafi Verai János népköltő és istóriás. Néha sajátfaragású verseit szavalja, néha énekel, vagy felolvass Mátyás király életeseményeiből, Sobri Jóska történeteiből, Rinaldó Rinaldiniből stb. Éneklő! Léder Ernő mi van a kosárba? - Kodelkénak keze, feje, lába stb.....

Vagy éneklő:

Rongyos csárda, két oldalán ajtó,

Odarugtat pejparipán Patkó.

Kocsmárosné! Így adja fel a szót,

Látott-e már egy lovon hét patkót?

A Rigó Jancsi esetét szintén.....!/? /

Ha nem látott, jőjjön ide, láthat,

Négyet visel e gyönyörű állat,

Az ötödik magam vagyok, nemde?

Kettőmeg a csizmámra van verve.

Hazafi Verai János erkölcs-nemesítő műsora egész nap tartott, különösen a fiatalok élvezték azt, és csak erélyes szülői beavatkozásra hagyták abba annak hallgatását. Megaztán, közelgett az ebéidő is, menni kellett a templom lépcsőzetéhez, hogy meleg ételhez jusson a fáradt zarándok. Itt ugyanis az élelmes andocsi asszonyok frissenfőzött husleves-t-hosszmetélttel-mértek nagy edényekben egy tányér leves a karimáig 10 fillér, teletányérral 20 fillér volt. Igénylő volt bőven, nem győzték szállítani a frisset. Az elhasznált tányért és kanalat otthelyben előblítették. A levest a lépcsőn ülve fogyasztották el.

A délutáni pihenéssel, imerkedéssel, nézegetéssel, és a kocsmában toroköblítéssel telt el. A megbeszélte időben indulásra várt a templomban a zarnádokok töredéke, mert a többi nem fért be, a templom tele volt. A pap áldása után elhangzott a bucsuszó:

Eljött már órája bucsuzásomnak,

Halljad még egy szavát imádságomnak,

Óh, Mária, Krisztus anyja,

Hiveidnek légy oltalma.

E versszak éneklése alatt előkerült az asszonyok zsebéből a zsebkendő, és némelyek hangos zokogással ismételték azt. A zászlókat háromszor meghajtva az oltár és a Mária-szobor előtt indult a csoport kifelé. A templom előtt rendben álltunk, és afalun át énekelve és imádkozva jutottunk el falunk végéhez. De mikor még a falutól 1 km távolságban voltunk, már hallottuk a harangok zugását, harangoznak a toronyban leselkedő gyerkeket a bucsusok elé, s ezzel mintegy jelt adva a lakosoknak, hogy menjenek a fogadásukra.

A fogadás bizonyos ceremóniával történt. A bucsusok itt osztották szét az andocsi bucsuból hozott ajándékaikat sok ölelés és csók közepette mindazoknak, akik itthon maradtak. A bucsufia szétszórása után felsorakoztak a szokott rend szerint úgy a bucsusok, mind a kísérel, és lelkes énekléssel bevonultunk a templomba. Itt Te Deumot zengedeztünk, és a pap kísérel áldásával haza tértünk otthonunkba, és tisztálkodás közben elmeséltük napi élményeinket.

A fiatalság azonban az eddigi tényekkel még nem tartotta befejezettnek az

andocsi bucsu napját,ők még a fiatalságuk hevétől fűtve egy kis táncmulat-  
ságot is szükségesnek tartottak.Ezt Andocson már előre megbeszélték.  
Most hazérve felkerestéka cigánybandát és a Pipi-kocsmába rendelték.Itt  
hangzik már zene,jönnek már a legények tömegesen,jönnek már a leányok is  
anyjuk kíséretében.Lassan indula tánc,hevessége azonban fokozódik;le kell  
hüteni pár pohár borral.Ettől pedig a vártusfokozódik.Két legény kér tán-  
ra egy leányt.Az egyik lemarad.Ez már sérelem,komoly a vélt hátrány.Ezt  
meg kell torolni.Egy pofon itt,a másik amott.A bicska is nyílik már a zseb-  
ben,aztán működésbe jön.Jajszó hallatszik,vércsepp hullik.Szaladnak orvo-  
sért,csendőrért,s ezek vetnek véget a hirtelen kalamjkának.  
70-80 éve így fejeződött be az andocsi bucsu Karádon. -----

#### Karádi temetés folyamata

Ha egy családban halálozás történt,annak egyik tagja ment azilletékes he-  
lyekre jelenteni a szomorú eseményt.Az anyakönyvi hivatal volt az első,  
útána a papnál megbeszélni a temetési szertartás módját,idejét,a harango-  
zót értesíteni,a kántort értesíteni,majd a sirásóval megbeszélni a sir he-  
lyét,a temetés idejét.Majd következett a koporsó,szemfödél,fejfa/kereszt/  
koszoru megvásárlása és hazaszállítása.Mindezek lebonyolítása hosszú idő-  
be telt.Ez idő alatt ahalottas háznál az öltöztető asszonyok a holttestet  
kellőképpen öltöztetve a koporsóba helyezték és azt az első-szobában fel-  
ravatalozták;két hokedlire tették,melléje a templomtól kölcsönzött/és erre  
a célra tartott/ 3-3 gyertyatartót helyeztek..A mély gyász jeléül a falon  
függő összes képeket,tükröt vagy más színes díszet fekete,vagy sötét ruhá-  
val fődtek be.Azután készültek az esti és éjjeli virrasztásra és atemetés  
utáni halitti torra.Mindkét alkalommal szokás volt a rokonokat,jó isme-  
rősöket megvendégelni.Erre az alkalomra kalácsot sütöttek,sonkát főttek,  
baromfit,birkát,malacot öltek.Sokszor bizony a halottra emlékezve hosszu-  
ra nyulott a baráti összejövétel.

A virrasztót az erre a tisztségre alkalmas és begyakorolt asszonyok vé-  
gezték,irányították,akika ravatal mellett a többi résztvevőkkel együtt  
rózsafüzér-imádsággal és énekléssel törlötték az ájszakát.

Ha elérkezett a temetés órája-amit harangszó jelzett- a pap és a kántor  
a két ministráns gyermek kíséretében,akika keresztet és a pap ruháját vit-  
ték/karinget és stólat/,a halottas házhoz indult.Itt a pap magára vette az  
egyházi ruhát és kezdődött az egyház által előírt latin nyelvű szertartás.  
Ez volt a "kistemetés".Ha agyászoló család "nagytemetést" kívánt,akkor a  
pluviálét is öltött a pap/amit a dékán vitt a házig/.Itt a funkciót vég-  
zők és a ministránsok egy-egy szál gyertyát kaptak,jelelvén az örökvilá-  
gosságot,amelyben az elhunyt fog részesülni,ott az örökkévalóságban.

A hozott kerszte a család 1,vagy 2 vászon szakasztóruhát akasztott,ami a  
papé és kántoré lett 2:1 arányban.A nagytemetésnél a pap és a kántor la-  
tin nyelvű zsoltosmát is énekelt felváltva és a pap a szentelésen kívül  
tömjénfüstölést is végzett a koporsó fölött.E szertartás után következett  
a magyarnyelvű bucsuzó,amely mai napig használásban van,így kezdődik:

Óh,édes magváltóm,ne nézd büneimet....

Másik:Jézusomnak kegyelméből már elértem végemet.

E két ének többi szövegét nem közlöm,mert közismert,hanem közlöm azt,ami  
csupán karádi ének,más községben ismeretlen.Ui.ez az ének Baranyából,Mán-  
fa községből származik,elődöm Páhok Lajos 1887-ben Mánfáról került Kará-  
ra és az énekeket magával hozta,itt 1913-ig működött s megtanultam,én is  
külön kívánságra gyakran énekeltem.Az ének szövege ez:

Bünös Ádám maradéka,lásd rabja vagy halálnak,

Szived addig ostromolja,mig nyilai találnak.

Ott hát nincs mentséged,

Hogy magad megmentsed,

Le kell tenni élete d.

Paradicsom szép kertjében már ez elvégeztetett,

Midőn az első emberpár legott vétket követett.

Halálnak fiává,

Annak zsoldosává,

Kellett lenni embernek.

Rólam is elvégeztetett az átoknak törvénye,

Mert halál addig ostromla, mig jutottam révére,  
Sok jajjal életem,  
Le kellett már tennem,  
Ridég sir lesz a helyem.

Fájdalommal kell megválnom szeretett jó páromtól,  
Szivszakadva kell bucsuznom kesergő árváimtól.  
Ugy van, elmaradok,  
Végkép elszakadok,  
Árván hagyott házamtól.

Óh, ne sirjatok kedvesim, hogy megválok tőletek,  
Rokonaim, imerősim, az Urban reméljetelek.  
"ehunyom szemeim,  
Szüntelen könnyeim,  
Ti is csendesedjetelek.

Maradj magadnak csábvilág, tőled is elfordulok,  
Mulanó vagy, mint a virág, Jézusomhoz járulok,  
Hogy adjon irgalmat,  
Örök nyudogalmat,  
Igy siromba indulok.

-----  
Ezen ének elhangzása után a koporsót a gyászkocsira tették s indult a gyászmenet a temető felé. Az uton fel-felhangzott a kántor éneke: Könyörülj Istenem kezdetű éneke, amit a temetőig meg-megszakítva énekelt. Karádon volt egy másik ritka helyen ismert kísérelő ének, amit gyakran énekeltem, szövege ez:  
Indulok siromba, melyet ás anyám vétke,  
Megyek a poromba, s leszek a férgék étke,  
Jőjj el édes "megváltóm, jőjj kegyes szabadítóm,  
Légy te most vidámitóm.

Vége szakadott már e zarándok éltemnek,  
Füst, hamu, por immár dicsősége létemnek.  
Jőjj el édes megváltóm stb.....

Ádám atyám vétke sürget a sirba szállni,  
Éva bűnös étke kényszerit porrá válni,  
Jőjj el ..... stb.

Jőjj őrangyalom, mutasd meg az új hazát,  
Vezess kézenfogva, nyisd meg annak akapuját.  
Jőjj..... stb.

-----  
A temető kapujához érve a koporsót a szentmihálylovára helyezik és négy férfi a vállán a sirhoz viszi. A temetőben a kántor a sirig énekli:  
In paradisum deducant te angeli,  
Et cum Lasaro quondam paripere,  
Vitam habeas sempiternam.

De profundis clamavi ad te Domine,  
Domine exaudi vocem meam. In paradisum etc.

Requiem aeternam dona ei Domine,  
Et lux perpetua luceat ei. In paradisum etc.

A sirhoz érve a pap rövid latin imát mond, a kántor latin választ mond, a koporsót és a sirt megszenteli és következik a koporsó sirba helyezése. Ez alatta kántor énekli: Menj alá gyarló testem..., vagy a Karádon gyakran énekeltet:  
Megfizettem én már büneimnek zsoldját,  
Letettem lelkennek romlandó sátorát,  
Elyből alkottattam, ölelem föld porát,  
Lelkem sötét boltját.

Mig a világ fönnáll az ő mivoltában,  
Tagjaim itt lesznek a földnek gyomrában,  
De felkelek onnan ítéletnapjára,  
Végső számadásra.



Óh, Uram, ne tekintsd éltemnek hibáit,  
Nézd inkább szentséges vérednek hullásit.  
Támaszd fel özömbre testemnek morzsáit,  
S add örök áldásit.

Ezzel a temetési szertartás befejeződött. Pap, kántor és a résztvevők távoznak, a gyászoló család megvárja a sir beföldelését, utána hazatávozik. Otthon mindenki kezet mos, s utána készülnek az esti halotti torra.

## Szerencselánc

Er a szerencselánc eljutott koráukba és szerencsét hozott. Illetve az eddigi problémáit jelentő dolgok kedvesen alakultak. Mivel a láncnak végig kell menni a világon, 2 példányban kell elkészíteni még akkor is ha nem hasznos. Figyeld meg Gajra Anna 1969-ben kapta meg a láncot és néhány nap múlva 2 milliót nyert a lottón, de elvesztette hállárát, mert leuásolta ugan, de elfelejtette elküldeni. Don Doba 4600 dollárt nyert, de néhány nap múlva meghalt, mert megvakítottta a láncot. Itt a láncot azért kapta, hogy szerencsés legyen. Mássalja te 20 példányban és hilenc napon belül meglepetés fogja érni. A példányokat küldje artemak ahítmek sütkésük van a szerencsére! 9 napon belül küldje el és várja meg mi fog történni a hilencedik napon

Hivogató az actió katolicára.

Kedves katolikus testvéreim! Könnyű volt valamikor Krisztus születése előtt Szent Jánosnak lenni, Isten segítségével elpredikálni Jézusunknak eljövetelét és elmondani hogy nem vagyok méltó sarui kötelékeit megoldani annak aki előttem lett és utánam jön. Testvéreim! Azaz akkori nép Szent Jánosnak a szavát akár hitte akár el nem hitte de mégis mindnyájan megértte Krisztusnak eljövetelét. Mert Krisztus eljött tagadhatatlanul a betlehemi pusztába mindeneknek a csudájába úgy szegénynek mint boldognak egy decemberi éjszakába megszületett. Megszületett ez a Krisztus csak azért, hogy megalakítsa a katolikus hitet és hogy halálával megerősödjön és megpecsételve megváltsa az emberiséget. Hát Testvéreim! Ezt mi si mindnyájan nagyon jó tudjuk, hogy Krisztus eljött és hogy földi életében a földön csudát sokat tett, mert kánaánban a vizet borrá tette és a Jarius leányát Nainiifit halotossá- gából felkeltette. Lázárt a sirbul kiemelte, Jónást a hal gyomrából harmad- napra életre segítette és a bélpoklosokat orvosság nélkül fertőtlenítette. Mit mándjak még testvéreim Krisztusról és nem akarnám magamat meguntatni pedi- én arról az egykori pólyás kis gyermekről életemnek a lefogytáig mindig tud- véreim! A mai kulturált világban amikor a politikai törvénybírák előtt akár- milyen dolgot ha írással kiigazul az ember még a bírák is jóvá hagyják. Mi ez akkor katolikus testvéreim milyen bírái vagyunk ön ön magunknak amikor ezt a majdnem kétezer éves leírást megakarjuk tagadni és elakarjuk felejtetni azt a királyi korendát ami tövisből volt és van még ma is, annak a királynak a fer- jén aki halálával megszerzete nekünk azt az országot ahol nincs osztály kü- lönség. És ahol csak ez az egy ur van akit arcon mert ütni egy sehonnai poroszló. Hát testvéreim én nem mondok egyebet utálnám magamat, gyűlöném lel- kemet ki tudnám ontani egy csppig a véretem és végit tudnám szakítani a föld- gyarló életemet/ ha nem tudnám szeretni ezt a királyt aki még a mai napon sem hagyott el Engem, aki még a mai napon is ott vár engem a katolikus egy- ház oltárán kenyérszínben. S. hallgassuk csak! Mert és a lelki füleimmel most is hallom hogy kiabálja jöjjetek hozzám kik terhelte vagytok mert csak a megtérőké a mennyek országa. Hát még ezt a meghívást sem fogadnám még el? Akkor én nem érdemelnék szebbet -akkor én nem érdemelnék jobbat a bal latornál.

Örökre égve sárhatnék és jajveszékelhetnék a pokol tornácán. De én ezt nem teszem testvéreim mert hallom Krisztusom hívását és beállok táborába. Értlek titeket is kedves halgató testvéreim hogy ezek után a meggyőződésük ut- ivessetek engem. Most itt van az alkalom, Jézusnak a szive nyitva áll ragad- k meg az alkalmat alljuk be a katolikus akciónak a táborába -Krisztusnak zászlója alá. Legyünk ennek a Krisztusnak igazi -hű katonák. Kicsit oly- nyű katonának lenni, csak le kell tüközni a bűnök szennyes piszkos öli-



tözekeből és fel kell öltözködnünk, úgy lelkileg, mint testileg az erkölcsösség szép, fehér ruhájába. Mert testvéreim egy Krisztus katonának ilyen az egyen ruhája. Még pedig ezt minden katona maga szabja, Krisztusba fektetett hitével bűn nélküli erkölcsös tiszta életével és menyország után vágyódó lelkével. Testvéreim! Ez egyse munka csak el kell kerülnünk a bűn utját és ezzel minden meg van. És hogyha ez már meg van? Akkor részesülni fogunk abban a megerősítésbe amelyben részesültek piros nyelv alakjában Krisztusnak első katonái - a tanítványok. Ha már ez is meg van? Ugy lelkileg mint testileg **benn** vagyunk a katolikus akció táborába akkor ~~testvérem~~ nekünk verekednünk kell - akkor nekünk ~~cselekednünk~~ kell - akkor nekünk ki kell menni a kietlen pusztára és fel verni a ~~pusztának~~ minden ~~alkód~~ lakosát - hogy jöjjetek. Kövessetek minket mert előtetek áll az a tábor ~~ami~~ az igazi hazához vezet. Ahol aztán noncs különbség akár király akár pápa akár koldus - ha földi életében Krisztus katona volt és ebben a táborban szolgált.

Igaz testvéreim azt mindja az evangéliumnak az egyik szava, hogy <sup>i</sup> ~~mind~~egy akármikor áll az be - egy a fizetésed. De ne felejtjük el testvéreim már hányan voltak az életbe akik ezt így gondolták és máról holnapra holnapról holnaputánra hagyták és tovább éltek a bűnnek szennyes piszkos fertőző tengerében ami aztán elsodorta őket ~~abbaj~~ az országra ahol a bűnienk adósságát soha de soha ~~nem~~ tudják le róni. Hát Testvérek! Mi ne cselekedjünk így mi keressük csak ezt a másik hazát ami felettünk van és ahová ez a Krisztus ~~megy~~. Mert ott ~~mindörökké~~ a boldogok lehetnénk. Ezek után azt kérdezem testvéreim volt-e az életben a magyarnak nagyobb szüksége a Teremtő Ur Istennek a segítségére mint ma - Volt - e az életben a magyarnak nagyobb szüksége Jézusának a támogatására mint ma - volt - e az életben a magyarnak nagyobb szüksége a szent lélek Ur Isten segítő és erősítő malasztjára - mint ma? Volt - e az életben a magyarnak nagyobb szüksége Magyarországnagyasszonyának Szűz Mária édes anyánknak védő palástjára mint ma? Ugy - e nem testvéreim? Mielőtt beszédemet befejezném még újra hangsúlyozom hogy itt van alkalom - Jézusunknak a szive nyitva áll ragadjuk meg az alkalmat álljunk be a katolikus akciónak a táborába és legyünk Krisztusnak igazi hű katonái. Hogy egykor aztán földi harcaink után kiérdemelhessük ennek az Isteni vezérnek azt a vezényszóvat hogy jöjjetek hozzám Atyám áldottjai és birjátok ezt az országot amely nekétek és az angyaloknak készítetett. Adja Isten hogy így legyen ~~mindörökre~~ , Ámen

Dicsértessék a Jézus neve.

Hivogatót írta és karádi katolikus gyűlésen elmondotta Zsódér László törökkoppányi kispapja. 1940 június 11-én.

Törökkoppány, 1940 június 16.

Igen tisztelt lelki testvérem mint ismeretlen így szolítom  
kedves sorait megkaptam nagy örömmel fogadtam érdeklő  
dését és postafordultóival válaszolok soraira. Első kérdés  
hogy igaz-e hogy megjelent a Szűz Mária. Igen Isten 1943 óta  
Budapest és Kispest között lévő Mátyás-utcai szentmáriumi  
szemben lévő szűz-földön. Ez nem álom nem látomás.

Tiszta szemel láto-jelenések 5 szór a többi  
lélek látomás. Bátorom irhatom Jézus soróival. Magyaror-  
szágon első hely hol nem csak látomás vagy kegytálcás igen  
is a Szűz Anya leszált Magyarország földjére 1943. okt. 5 en  
Ekkor kért és vigasztalást adott. és megszentelte Magyar-  
ország földjét 9. szem könyvével és Ma is sir nemcsak a  
Szűz Anya hanem az Úr Jézus is Magyarország felett

mert övéik nem okozták befogadni őket. Koronázás  
pessételem bír mely pillanathal. A Drága Szűz Anya  
1948. július 13 ón éjjel 2 órakor Elbocsúzott az Úr Jézus  
tal és leszált nyolc Magyarországi földjére ezzel szent sorokkal.  
Szent Tróia boerás meg meg ezen világ népének Tudod  
hogy egem szeretnek Világ királynőjévé koronázták a  
földön. Boerás leközejük én meg hódítom a világot.

Az Úr Jézus his szent Terézrel bocsúttata a földre. Ezt volan  
hirdetem ha kell életemel pessételem. A Drága Szűz Anya  
közöttünk van. Minden lélek tekintsen szét és figyelje nem  
földi Ember ki vezeti a Katolikus népet. Mi eszközök  
vagyunk az Úr Isten kezében akik a lelkekert dolgozunk  
önmagunkról megfeletkezve keresük az eltévedteket.

A Drága Szűz Anyóval engem szelvényként Fia szívén keresztül mindenható Istenem, hogy irgalmas szeretettel vonja már vissza büntető kezét szegény népiunktól, és adjon nekünk lehet mellyel csak a Jézus és Mária szívén keresztül érhetünk el. Ezért kérte Jürgete az engedelő Táborát hogy hazánk minden vidéke imádkozzék. A Szűz Anya szava (ha minden faluban vagy városba 10-et találunk, ki velem engedtel örökségemet szent Fiam megmerte) Itz engedelő orák, hogy vannak elhészítve ahogy a Szűz Anya megmutatta az imát is ő adta fel. 1.rossz-fűzér, 2.1. Miatyánk, 2.1. Új özlény. Ön talán kérdéxi mert 2.1? Mert az Úr Jézus keresztútja 14, a Szűz Anya 7, az a világ kálváriája Szűz Anya szava! En 33 évig a kálváriát a szent szavak. Ti ha nehéz igazat loyautoklon járjotok 33 napig 2.1. Miatyánkat, 2.1. údvöz- léget elimotkoztok szegítő kezem kinyujtom rátok). Ha valaki ketelkedik szívóimban vegesse el eset a kálváriót hitel nem próbával meg fog győződni. Bár milyen nehéz az ügye csak léleklen gondoljon arra a helyre hol a Szűz Anya leszált a földre. Előről nem lehet meg közeli- teni a keresztet a virág erdőtől. Minden este 6-tól 9-ig rossz fűzér litániája és keresztet van vannak hétköz napu este akkor több mind szász engedtel. Mi előt soróim szóim Jézus és Mária szívébe ajánlom egybe kapcsolva egyházu- a hívekkel. Isten ólóbása száljon városokra hogy minél előb a Szűz Anya tábora megalakuljon. Hogy az ő Táborába minden lélek vigasztalást nyerjen. A Szűz Anya megígerte az ő szava, több mind szent szavak. Dícsétesék a Jézus és Mária neve Foydalma anyai tied vagyunk veled szer- vedünk A szeretettelben akorunk elni Anyóink! Ijes értelmű kényörőgni.



Kaposvár megyei város polgármesterétől.

T.

ZSÓDÉR LÁSZLÓ URNAK,

Törökkoppány.

A Magyar Iparművészeti Társulat november 5-i kiállítása alkalmával Törökkoppány község lakossága a népviselet és népszokásoknak a kaposvári színházban történt bemutatásával úgy a jelen lévő József Ferenc dr. öfensége, mint egyéb előkelőségek előtt a legnagyobb elismerést kiérdemlő módon mutatkozott be. Midőn ezen közérdekű szerenléséért a t. Gimnek halás köszönetemet

fejezem ki, kérem, hogy amennyiben Kaposvár m. város a jövőben hasonló célú  
ünnepélyt rendezne, úgy nagybecsü közreműködését továbbra is biztosítani szí-  
veskedjék.

Kaposvár, 1933. évi december hó 20-án.



*J. Kőrösi*  
polgármester.

Hedves Khatolikustestvérjeim.

Könnyű volt valaminek Krisztus születése előtt  
szent Jánosnak lenni. Is ténylegesen által eljre-  
dikálni Jeruzsálem eljövetelet és elmondani <sup>2047</sup> nem vagyok  
meltoságot meg oldani annak aki utánam jön és  
előtem születet, és era neje aki szent János ravat  
akár hitte akár nem hitte de mégis minyája meg  
erte Krisztus urunknak eljövetelet. mert Krisztus  
eljöt ez tapasztalhatóan mert a Betlehem-i Istállóba  
mindenki csodájára úgy rajongnak mind boldognak egy  
Decentéri írákálba meg születet meg születet era  
Krisztus csak azért hogy meg alakítsa a Khatolikus  
hitet és hogy halálával meg pecsételvel és be-  
járásával meg válassa az emberiséget. lát Testvérjeim  
erát minyájanyol tudjuk hogy Krisztus meg születet  
gratisszol tudjuk hogy életbe sodat sodat sokat tet  
Kánaánba vizet borzattette Nazirus Langat



ment Zonosnak lenni. Isensegesege által elpre-  
dikálni Jézusunk eljövetelét és elmondani nem vagyok  
meltoságot meg oldani annak aki utánam jön és  
előtem rületet, és ésa neje aki ment János ravát  
akar hitte akar nem hitte de mégis minyája meg  
erte Krisztus urunknak eljövetelét. mert Krisztus  
elöt ez tapasztathatlan mert a Betlehemai Istáloba  
mindenek csodájára ugy rajzognak mind boldognak egy  
Decentéri szrakába meg rületet meg rületet ésa  
Krisztus csak azért hogy meg alakítsa a Khtalikus  
hitet és hogy halálával meg pecsételvel és be-  
szarolval meg válassa az emberiséget. Hat Testfergeim  
ért minyájajzol tugguk hogy Krisztus meg rületet  
juztiszol tugguk hogy életbe csodat csodat sokat tet  
Kánaánba vizet borratette Nazirus Lányat  
~~csodat tugguk hat Halottas anyasul föltámasztott~~  
Laxant a sírból Kiemelte, Tobiaszt a hal-  
gomrából harmadnapra életre regitete a bel-  
noklosokat orvosnignélkül fertőtlenitete mit  
mongyak még testfergeim Krisztusrul nem akarom  
magam meg unatni mert én mert erről az  
egy kori nejeis kis gyermekről életmlefoyy tájis  
mindig tunek berzelni de csak azt amit tutok  
tjis és amit szarol az Trávis Hat testfergeim  
amaji Kulturát világba a Politikaji törvény bírák  
elöt akarmikéyen dolgot Trávis szarol az ember  
még a törvény bírákiszjóvá haoggyak miér akkor  
mi katalikus testfergeim mihelyen bíráink vagyunk  
mi saját magunknak amikor meg tagagyuk csot  
a majdnem kéteser íves leirást és el akarjuk  
peleyteni azta Királyi Koronát aki Jovisból  
völt és van még majis annak a  
Királynak a lejira aki meg szerezte

nekünk avatás orrágot ahol nincs osztal  
különbség és ahol csak az egy ur van akit  
arcon mert úgy egy provokáló. Hát testvéreim  
én csak annyit mondok meg hogy utálnám magamat  
és gyűlölném lelkemet kitudnám ontani egy  
cséppig véremet egy szóval végig szakítanám  
életemnek hanem tudnám szeretni az ő Királyt  
aki még a mági napjára hagyat elnyer meg amagi  
napjára őt vár engem a Katalikus egy az  
oltáron kenyér zsinlen és lelki hályimmal  
mostis hallom hogy kijabálja hogy jöjjetek hozzám  
hik terdelve vagyok It büneitek löl meg  
gyógyultok mert csak a meg teröke. a  
menyek orrága hát testvéreim még első  
meg hívásra fogadnáménel akkor nem  
várhatnék többet és jobbat a ballatornál  
és sirhatnék jajverékelvel mind örökre a

arcon mert utru egy pro. orslo. Hat testperzem  
en csak annyit mondok meg hogy utalnam magamat  
is gyulolnem lelkemet kitudnam ontani egy  
csoppig veremet egy roval vegit rakitanam  
eletemnek hanem tudnam veretni arca Kiralyt  
aki meg a maji napvise hagyot elnyen meg amaji  
napvise et var engem a Katalikus egy az  
oltaron kenyer rinlen is lelki hilezimnel  
mostis hallom hogy kijabalya hogy jojetek hozzam  
kik terhelve vagytok It bimeitek hol meg  
gyogyultok mert csak a meg teroke. a  
menyek orraga hat testperzem meg esza  
meg hivastre fogadnaminel akkor nem  
varhatnek tobbet is jobbat a ballatornal  
is varhatnek javverekkel mind orokre a  
patrol tornaiam. de ezt nem terem mert  
hallom Krisztusom hivását is be illok  
a Paboráha terek eltemogy tajag Krisztus  
Katonája így lesz nekem könyvü bejutni  
az odaytat menynzei Boldog ságy ha  
mind örökre ammen  
Dicsentettek a Jézus neve,

~~most most~~ is kerlek titeketis kedves halgato  
testperzem kovessetek engem ezen meg gyozolei  
sek utan most it van az alkalom Jézus  
rive nyitvaal kapjunk az alkalmon  
alyunk a Khatalikus akcio taborba  
Krisztus zarloja ala it nem lesz neker  
Katonának lenni csak megkel rabadubni  
evilagnak rabito bunterhetol es földtörköd  
ni egy lelkiely mind testiely az erkölerőség  
rejt peherrefajaba mert Krisztus



katonájának ilyen az egyen ruhája  
meg pedig ezt minden katona maga valya  
sajat Krisztusba fektet hitével erkölcsös  
bűn nélküli tiszta életével menyországban  
vagyoda lelkeivel és Imádkozni meg nem  
rindó rívével, ez pedig egyse nagy munka mert  
csak körültekintés a bűnűt és ezzel minden  
meg van ez megagya nekünk aztd Batossa  
got melyben vérszűlték püresnyelv alakjába  
Krisztusnak első katonája tanítványok  
és amikor ez már minden megvan lelkiileg  
testileg bennünk Krisztus táborába akkor  
velekednünk kel akkor rent Jánosoknak kel  
lennünk és elkelmennünk a kietlen pusztákba  
és fölvenni apurstanak minden lakossait hogy  
jöjtek követsetek minket mert It al  
előtettek az a tábor aki az Izari dárahoz

szóval Krisztusba jektelen hittel erkölcsös  
bűn nélkül tisztán életével megnyorrig után  
vagyoda lelkeivel és Imádkozni meg nem  
vinné riveivel, ez pedig egyszé nagy munka mert  
csak korúhnikel a bűn utját és ezzel minden  
meg van ez megagya nekünk arda Batossa  
got melyben vérszülték püresnyelv alakjába

Krisztusnak elökatonaji a tanítványok  
és amikor remár minden megvan lelkiileg  
testileg bennvagyunk Krisztus táborába akkor  
velekednünk kel akkor szent Jánosoknak kel  
lennünk és elkelmennünk a kietlenjurstáklá  
és főlvenni ayurstanak minden lakossait hogy  
jöjjetek kövessetek minket mert It al

előtettek ara tábor aki az Igazi haráhor  
mert ahol egyforma mindenkiti akar király  
akar jánya akar boldus ha jesus szerető  
volt is ebbe a táborba földi katonavolt  
hogy mikor áltbe mutatja az evangélium egyik  
a szava egyforma apizetése de hányon voltak  
akik így gondultak és csalottak holnapról  
holnapra hagyták és tovább élverték evilagnak  
csábító bűntengerit és elrodorta őket abba az  
országba ahol bűneik adosságát soha de sohasé  
tagyák lerenni. vigyázzunk testfer<sup>jeje</sup> hogy erst  
az országot elkerüljük keressük csak arda  
márikat amifeletünk van és ahova  
Krisztus ment. mert ot örökkön ammen  
mindig Boldogok lehetünk,

Koczor Terike, született 1937. ben

Virágoktól roskadoval áll  
a gyászos koporsóm.

Peldóval az életemet amely volt  
a tavasszom

Nem jöttem már napsugárban  
elherodt az életem

Fanyadt testel pihenek már  
szemvedéstől <sup>I.</sup> megtörtén

Tízre egy éve hogy örült az anyóm  
hogy születtem mostom

Mostom látja főző szível látja  
kicsi fiát dermeten

Köszönöm hogy felneveltél -s- bocsás  
meg ha vetettem

Szeretted nem felejtsem amit tettél  
életem

Sírhomályban <sup>III.</sup> szente lassak ez a  
vézna testcském



de a lelke öröki élt fent a mennyben  
Istenél

Együtt vagyok már apómmal lenge  
égi örömdalt

Hi a föld szép homóyón szivesen  
értünk halt

Gyászod után gyász hull rád  
drága örvény jó anyám

Nincsen aki felsegítsen veled árva  
leánykóik

Kistestvérem játszódozód ezután  
már egyedül

Árva kérék hagyha megősz

anyóinkat szeressd szivedből

Magyszüleim eltávozom gyászt hagyok  
a szivekben

Köszönettel tartózom még a póltátok  
testemet

Nem törleszthetem soha le csok égi  
háliával

Mert a halód elragadott sirta vit le  
magával <sup>VI.</sup>

Zokogástok szivemre hat jó ma-  
rokotok szomszédok

A tavasztól mindennél s. inen  
és el hervodik

Csak az imák harmat árja

frissíti a szivemet és le massa  
hafekire egbe szálló lelket <sup>VI.</sup>

Szivem zokog lelket fel sirt nem  
bírom a búcsúzóist

Hogyan hagynom édesanyám testvérem  
tanulást

De isbala pajtásaim kikell egyet jótess

Barátaim nevelőim kiktől jót tanultam

Hiába már minden kérdés le döntött a betegség

Elsonvadva erőtlennül tekintek az ég felé

Köszönöm hogy eljöttetek gyászoló jó szivűek

mindigot a szűz anya áldja meg az  
élteteb

9.

Drága kisded és szűz anya egy kis  
fiú esdekel

A csintalan teteimert irgalmas itélde meg  
Égedj fel a kisdedekhez hogy a  
menyi kertben.

Az. anygodokod egyetemben a szűvedet.

~~szűz~~

1948 május 21. - anyján

1948 május 21. - anyján

vesztes



Jezusomnak. kegyelmé-

Népe van már életének nekem inen  
Mennem kel. akar hogy paj az elválás örök bucsut  
vennem kel kérem kicsi <sup>három</sup> nyitra al szívom  
erután én otlakom.

Éváltorás nagy fájdalomat okoz nekem teirnek  
legyel erős kedves szívom elbucuvom tetőled  
ajo Isten álgyon meg Jezusba nyugogy meg  
Lent léleg vigasztaljon meg.

Tekintsd az Istennek anyát a Boldog szűz  
hétélűtör járta szívét amikor <sup>márigat</sup> ur Jezusát  
halálra keresztelték apöldön nyugos tak és  
epével itaták.

Irik ebből az epéből ita földön mindenki  
Sennvedés nélkül nem lehetám az egészbe  
törődle könyvedet és az Istenkegyed <sup>feljutni</sup>  
hozzá aloromnak tömésed

Éváltorás nagy fájdalmat okoz nekem  
legyel erős kedves szívem elbűnűsödtem  
ajó Isten áldjon meg Jézusba nyugodj meg  
Lent léleg vigasztaljon meg.

Tekintsd az Istennek anyát a Boldog szűz  
hétélűtör járta szívét amikor <sup>szűz</sup> Jézusát  
halálra hurcolták apóldón nyugodtak és  
epével itaták.

Trük elből az epélől ita földön mindenki  
benvedés nélkül nem lehetem az egyekbe  
törődle könyvedet és az Istenhez <sup>feljutni</sup>  
hogy áldjon meg tégedet.

~~Most~~ elapad a kamion a no alig <sup>mondani</sup> bírom  
két aranyos gyermekemtől hogy tudok elbűnűsö  
kiket úgy szerettem értük mindent meg  
tetem szívánem nekik életem

burogatók gyermekeim ahideg tetemimre  
had ölelgelek beneteket az anyai keblemre  
mer eminemd elmegyek a jaitok nemlerek  
lent asírba pihenek.

keresetek majd fel néha a temető kertjébe  
szeretettel térdegetek a keresetem tövébe  
arjoberik lel kemnek anyai szívemnek  
ha gyermekim nem felednek

énis kérem az egetbe erőtök az ur Jézus t  
mip éltek világba lehettek boldogok  
mindig jók legyetek Anyátokat nevesetek  
istenlegyen veletek.

Édes anyám testvérjeim tehesztek is szolok  
bucorásul azt kívánom hogy legyetek boldo  
gok földi életbe éljétek békébe az Istenek  
nevébe.

rivből kérlek beneteket gyermekeim nevesetek  
Itmarat nagy arvarágba édes anyuk legyetek  
csak így nyuktrom békébe irromnak helye  
ha ért meg ígértek.

Véül pedig meg kérem kedvesje anyosomat  
vile együtt kívánlöttem állo sógoraimat  
sogy földi életbe legyetek egészségre  
Itmarat arvaaimnak.

buonuramul azt kívánom hogy legyetek boldo  
epoldi életbe éjzettek békébe az <sup>gok</sup> szűnek  
nevébe.

rivből kérlek beneteket gyermekeim keresetek  
Itmarat nagy arvaság ba edes anyuk legyetek  
csak így nyugtatom békébe síromnak mely ebe  
ha ért meg ígértek.

Végül pedig meg kívánom kedveso anyósomat  
vélle együtt kívánlöttem állo sógoraimat  
hogy epoldi életbe legyetek egészségre  
Itmarat arvasáimnak.

Végül  
Utolyarajo barátim akik idejöttetek  
hogy a kihült tetemimnél renit olvasot  
rivemliél köröném a párosaklokat <sup>vejezetek</sup>  
és ahii smátokat.



Maál Károly:Az andocsi Mária gyermekei c.

Adatok az andocsi bucsujáráshely néprajzához.Kéziratos doktori értekezésé,946.

A somogyi anya így könyörög:Mária,te is anya voltál,könyörögj érettem, én is anya vagyok.

1642.két nagyszombati jezsuita jön Andocsra,akik a romok között egy Mária-szobrot találtak.Azt mondják,hogy a templom menedékhely volt,ahova a keresztények gyakran menekültek,mert az üldöző pogányokat vaksággal sujotta Isten.

Andocsnak eredetlegendája Lorettóra emlékeztet.Talán jezsuiták képeztek ki.

A felsorolt csodák közül:

1731.Sitor Gergely kaposvári lakos felesége súlyos betegségében így kiált fel:Andocsi Szűz Mária,segíts rajtam!Meggyógyult.

1731.Szakovics István leli nemesember felesége csodálatosan meggyógyult.Ezét hálából palástot sző a szoborra.

1732.Márton Ádám tamási lakos vérfolyásban szenvedő felesége álmában 3 szüzet lát,akik azt tanácsolják,hogy menjen Andocsra.Itt fölismeri az ol-tár szüzeiben őket.Meggyógyul.

1734.Námeth Sásaká kálvinista hitű orosz asszony megfogadta,hogy áttér,ha meggyógyul.Ugy is lett.

69 csodálatos gyógyulás,le utolsó 1910-ből.

Egy bucsus szerint:Nem is bucsujárás az,ahol nem fáradunk el.

Egy buzsáki lány:férjhez mehetek,már Andocsot is megjártam.

A Schwäbische Türkei nem kapcsolódik be a kultuszba,amely így magyar jellegű.Határok:a Duna és a Balaton/kivéve Kalocsa/,Délen Szigetvár vonala,északon Veszprém és Fejér déli része.Magyarosodó faluk már jönnek.

Kilitin olyankor ,ha a családból valakit elveszetteknek hisznek.Andocson szentelt gyertyát gyujtanak:Mária világítspn neki utat.

Az istóriás így kezdi:Haljátok keresztény testvéreim a szép ájtatos éneket a Boldogságos Szűz Máriáról,a mi pártonánkról.Olykor az asszonyok könnyeznek is.Közben ad is el füzeteiből..Így köszöni meg:Jó keresztény testvérem,az UrJézus és a Boldogságos Szűz áldjon meg minden jóval.Énekét olykor harmokháka vagy hegedű kíséri.

Az istóriás koratavasszal utnak indul.Otthon megélhetése,családja van.Élelmét Jézus nevében koldulja össze.Szállása bizonytalan."Inkább vallásos ihletésű,művészi hajlandóságú csavargók,akik túlnőttek falujuk határain" és a boldogságot a boldogulással egyeztetik.

A szent SZűz ruhájának készítése a kalocsaiak előjoga.

Hajnalban a nap első sugaraiban most Mária is megjelenik és aki először látja meg,annak esztendőre nem lesz semmi baja.

A vilgilia estéjén alig esznek. /Málint Sándor egykori jegyzeteiből/

maria. <sup>szerepelt</sup> <sup>tan</sup> <sup>mint</sup> <sup>vale.</sup> Judit  
Köporso ágyába pihenező Anya.  
Elmúlt minden kínya nincsenki fájdalom,  
És ti szenvedéstök által meg mentete,  
De a vég elvállás lelket meg sebeste.

---

Vérzik szívem s lelkem hogy inend elkelmenem  
Pedig nem volt nekem, it semmi örömmöm,  
Glossu özvegyrégen súlyos keresztjeivel,  
Jártam a Golgotát istennyi erőmmel.

---

Vége rakat immár agolgota járásnak,  
Elmegyek pihenni én a Krisztusomhoz.  
Majd ot meg találom kit rég elvesztetem,  
ahedves pényemet kit nagyon kerettem.

---

Mielőtt elmegyek a pényemmel keresni,  
Gyónarát előtöl elkelne búcsuzni  
Jásult ajakimmal aligtudok <sup>szólni</sup> ~~beszélni~~  
Tűj Anyai szívemnek örök búcsúvanni.

---

Köporso ágyamban hallok a jajgatást,  
Erzem szerettem sü<sup>ni</sup>köny hullását,  
De ez mind nem használ nekem elkelmen  
Kedves leányimtól örökre megkelválni.

---

Resnyatok értem kedves szülőtteim.  
Mert ti ismeritek földi szenvedésim,  
mert ti ápoltatok földi bajaimba.  
Álgyon meg benéteket azegek szentúra.





mind anya kerlekem mind a hármatek  
szereitek egymást az nekem nyuktetad.  
Lent a föld ölébe úgy tudok jükenni.  
Logyha bekerégle fogtok ti itélni.

---

Rozsa püzermondok kikioldjöttetek.  
megholt tetemimivel imát végeztek.  
fizessetek isten a párosaitokat.  
és halgasson meg a hüimaji tokat.



"...itt akor Mesztegyőn zárda vót, s az apácák keze alatt tanutunk mi. A fiúk is külön, meg a leányok is külön tanútak. A Mária lányi kezdet, az első az volt, hogy mikor felvették az iskolást Mária-gyermeknek, -mer nem vettek fel mindenkit, mer vót aki akart, de vót akit a nővérek kijelöltek-, meg vót az a követelmény neki, hogy pl. járjon el minden vasárnap a misére; minden hónapba végezze el a szentgyónást, és minden elő pénteken gyónnyon. Ezt monták Mária-gyermeknek. Akkor kapott egy érmet bokrára kötött rózsaszinyű szalaggal. Amikor én vótam, akkor ez vót az eső osztályba. A második tétel az vót, mikor továbbléptünk, akkor felvettek bennünket, mikor az eső áldozást elvégeztük, harmadik osztájos korba vettek fel Mária-lánynak. Akkor lila szallagot kaptunk. Azon is Mária-érem vót. Utána a harmadik lépés piros szallag volt. Akkor má örödik osztájos volt, ,vagy hatodikos volt-e? Mikro má ismétlőbe léptünk, akkor-mint Mária-lány- kék szallag vót, vállán vagy derékon keresztül kötve, nagyon széles kék sejemszallag volt....-

-.../közbeveti egy másik néni/ nekünk meg ződ szallagunk volt, s azon vót egy érem, mer akkor vettek föl bennünket a Mária-lányságba. Akkor még iskolások voltunk... Mikor má nagyobbbal lettünk, akkor má megkaptuk a "slájert", ez hosszú gyócsbu, széle csipkés vót. Ezt a körmenetre kaptuk., s ránk vót teridve, a szép fehér ruhára, meg égszinü kék szallag a nyakunkba. A slájeron föllü volt egy mirtuszkozorú a fejünkön... Vittünk a felvonuláskor lámpát, gyertya vót benne.... "asonlóan volnultunk négyesével, amikor a lánybarátunk esküvőre ment, de akkor lámpás nem volt."

Mesztegyő, asszonytársaságban.

A Mária-lányok tevékenységéről kevesebb szó esett eddig a szakrális kutatásban. Tevékenységük az eddig vélteknél sokkal szélesebb körű volt/amint ezt már részben eddig is láthattuk/. Nem csupán a búcsúban, de egyéb vallásos területen is közreműködtek. Erről most ismét halljunk néhány mondatnyi visszamelékezőt, a legutóbbi időkig.

"A Mária-lányok működtek 1950-ig. A templomban, a padosok két felől, az között álltak a lányok, minden pad szegélyezésnél ott állt egy-egy lány, rózsaszínű ruhába. No, akkor a hajuk meg le volt engedve ha cofba vót, akkor is ki vót engedve, szépen ki vót bondva, és úgy lógott/vállig, derékig/. Ijjen háromujjnyi széles kék szalaggal meg át vót kötve nekik. Ott álltak egész mise alatt...vótak legalább huss-huszonöten is; A<sup>Z</sup> egyházhoz tartozott ez, de nem ojjan, mint a rózsafüzér, vagy ijjesmiféle, hanem ez egy külön, ojjan előkészítőféle volt.... Volt nekik külön óra, ezt a plébános ur tartotta nekik, s ottan kaptak eligazittást, ott tájékoztatta őket, hogy mikor mit köll nekik csinálni. Jobban azok "tatarozták" a templomot, szépítették, takarították, virágozták, meg ijjesmi. Segítkeztek a dékánynak sok mindenben.

Maria-lányok, Sebestyén fia.

Mesztegyőn az alábbi adatközlők tárdaságában rögzítettem magnóra a Mária-gyermekek, Mária-lányok szerepét, jelentőségét, viseletét stb. /Stanics Sándorné, Ivók Katalin/1900/, Tombor Jánosné, Dolbert Anna/903/, Horvát Lajosné, Bakos Margit/1913/, Dolbert Ferencné, Spájjert Rozália/1912/, Nagy Ilona/1922/, akik sok később lejegyzendő éneket, imát, szentcsalád-járás is mondtak.

"Én a Mária-lányokról annyit tudok, hogy -mikor én 6 éveskorban itt a zárdába mentem, az apácák tanítottak külön fiúkat és lányokat-, a Mária-lányok kezdete, az első az volt, hogy mikor fölvettek az iskolás gyermeket, Mária-gyermekek, akiket a nővérek kijelöltek. Megvót az a követelmény, hogy pl. járjon el minden vasárnap a misére, minden első pénteken gyónnyon. Akkor kapott egy érmet, s bokrára kötött rózsaszínű szallagot. A második lépés az vót, mikor azn első áldozást elvégeztük 3. osztályos korban, akkor vettek fel bennünket Mária-lányoknak, s akkor lila szallagot kaptunk. Mikor fölleb értünk, piros színű szallag vót, Mária-éremmel. Akkor má 6. osztályos voltunk. Mikor első ismétlőbe léptünk, má mint nagylányok, Mária-lány, akkor má kék szallag vót. Mikor vótak a nagy körmenetek, vót egy tenyérnyi széles kék szallag vállon, vagy derékon átkötve"-

"Én meg úgy tudom, hogy nekünk zöld szallagunk vót úgy 12 éves korban és azon vót Mária-érem. Akkor vettek föl bennünket Mária-lányságba. Mikor má nagyobb lányok voltunk, megkaptuk a koszorút, meg a "s l á j e r"t, az volt a fátyolunk, széle csipkés volt-amit a körmenetbe vettünk föl-, ránk vót teridvé. Gyönyörű szép fehér ruhába vótunk; derekunkon gyönyörű kék szallag, de a fejünkön rajta volt a mirtuszkoszoru, a slájeren föllü. Így vótunk a körmeneten és lámpát vittünk.... Mikor má a Szüzanya gyermekei lettünk, akkor kék szallagunk volt... Urnaci, meg Feltámadáskor, husvéti körmenetkor szokott lenni..."

- - -  
Van ojan kösségnaiki pappal ment, vót aki kántorral, vót aki elő-énekessel ment bucsura.. Mikor má mind összegyülekeztek, éhejezték a Mária kegyszobrot a nagytemplomtól a kápolnához. Aztat szépen fel-diszitették a fehér ruhás lányok. Ezt kísérték lámpással két oldalt mentek; gyertya égett benne. A faluk bucsusai sorba mentek utánunk és a helyi gesdiek zárták a menetet. Körü áták a kápolnát a faluk bucsusai... Később már kívül vótak az oltárok; ott tartotta a nagymisét az apát úr, ott vót egy külön szószék emelve... Ott vót a szentkút a körösztyánk megmosdatott bennünket és vett ajándékot: imakönyvet, olvasót, meg mindent.... Mikor készültünk a bucsura, lebontottuk a hajunkat, ami cfba vót, és úgy mentünk egész uton, mert így szerette a Szüzanya"

1904-5. -ből Decker János gamási kántorlanúti  
gyűjtésanyagából származó Mesei János által szerzett  
gyász-művek:

Mi az ember élte e világon?

Hüzdés és nem más.

Úgy állunk itt, mint madár a ágon,

Élünk vándorlás.

Egyenlő és után elenyészünk,

Porra és hamivá leszünk,

}: Sírba költözünk.}

Tarandokok vagyunk itt mindnyájan

És jövendőnk.

Egyformán mennék a halál uszán

Urak, szegények.

Dú emélti kábelünket,

Mesélti életünket,

}: Értő szívünket.}

E világ csak cifra nyomorúság.

Deinattal teljes.

Itt vigaszt felvált nyomorúság

És igen szerkes.

Nincs külömbiség meg kell halni,

E világot itt kell hagyni,

}: Sírba kell szállni.}

Lejelt.



2

Meg kell halni mindenkinek,  
A sötét sír elfed mindenkis,  
Sem ifjúnak, sem öregnek  
Akkor' harója nincsen itt,  
Nem vár a kegyetlen életrossz halál,  
Elpusztítja kit - kit hol talál.

Arét, ki a világon él,  
A halálra légy mindig készen.  
Ma elkerül, holnap talál  
Már téged is a sírba térszen.  
Nem szánja a gyászos, kesergő családod,  
Nem ismer rokon, sem barátod.

Jaj! mely retentő szó mindnyáján  
Gyászos koporsóba fejenként <sup>meghalunk!</sup> kell szállnunk,  
Mert a halálnak nagy mérges,  
És szörnyű kegyetlensége,  
Mindent, amit talál,  
Egyaránt lekaszál.

Nem néz urat, szegényt, nemest, vagy gaz-  
talanokkal fénylő pompás méltóságot,  
Mindenkkel egyenlőn bán.  
Mert kegyetlen, senkit sem szán,  
Magfost örömtől,  
Nagyias életünköt!

Gárdonyi Géza által írt szöveg és dallam is! <sup>3</sup>

Karácsonyi ének:

Fel! nagy öröme, ma született,  
Aki után a föld epedett.  
Mária karján égi a Lény,  
Isteni kisérd szárnak öln.  
"Egyserű" pártor jöjj közelbe!  
Kérd a te édes Istenedat?

Sem ragyogó fény közt született,  
Bársonyos ágya nincs neki itt.  
Csak ez a jársoly, holdusi-hely,  
Rá melegezt a barom lehel.  
"Egyserű" pártor kéréddan állj!  
Mert ez az égi; s földi Király!

Világi ének Gárdonyi Gézától:

Gyönyörűlete van a szülő's gazdának,  
Gyönyörűbb, mint a püspöknek a kuszárnok,  
Szüret után ha beül a pincébe,  
Héj, azondom! magával, a püspökkel sem  
cserélne?

Szejj salátmány a sok görös-masina,  
De a legjobb salátmány a esutóra.  
Igazságot szed az ember belőle!  
Héj, azondom! jobban viszi az embert előre!

Andocsi búcsújárás.

Andocs van Igali járásban fekvő <sup>volt</sup> kőszeg. Kőszeg vidéken ismert búcsújáróhely. Temploma, zárdaja és a hozzá tartozó főbbiztosok a Ferencz-rend tulajdona. A kegytemplom főoltárán van a híres, csodálatos Mária szobor. Ezt a szobrot - népi hiedelem szerint - az templom szentélyével együtt Szalvaciáról szállították az angyalok. A szentélyhez képest épült a templom és a zárda, mind az a Ferencz-rendi szerzetesek gondozása alatt áll.

A legnagyobb, leglátogatottabb búcsú az év nagyobb ünnepein volt. Ez évente 3 alkalommal történik, i. Eütkösökön, Nagyasszonykor, [aug. 15] és Húsvéthétfőkor [sept. 8] ezekre az ünnepekre minden tisztába öltözött: az egész falu utcai, a templom és környéke, a zárda és annak udvara. A Mária szobor is új, tiszta és nagyon értékes ruhát kapott, az oltárok is új, értékes színekkel, fényes gyertyatartókat tele gyertyával kaptak és így megdíszítva, meggyújtva várják búcsúit, de hasonlóképpen a falu lakosai és a szerzetesek is, mert ez utóbbiak anyagi jóvaldelemben is futottak. A búcsújárók sok misepénzt juttattak a páteroknak, szállás-pénzt pedig a lakosoknak. Voltak ugyanis olyan búcsújárók, akik éjjeli szállást is igényeltek, mert messzebb fekvő falukból zarándokoltak pl. Marcalitól, Tapolcnytól. Az ország más részéről vonattal is sokan érkeztek a búcsúra Budapestről, Fehérvárról, Sopronról, Dombóvárról stb. de szemelgyönyörű látvány volt a kalocsai zarándokok népviseletbe öltözött csoportja. Ezek kíséretére a Mária szobor is az általa ajándékozott népviseletű ruhába öltöztek.

A búcsújáró önző zarándokok között sok élményesség, évekig tartó barátság, sőt házasság is szövődött. A zárda kertjében volt egy kis tavacska, amit rendszeren kassza-urhatóval használtak.



5  
ert a havasoknál búcsú előtti napokon meg -  
tisztították, mert e hónap, illetőleg a víze-  
mek, gyógyító erőt tulajdonított a népi hie-  
delnek, különösen fejfájás ellen vélték jót hu-  
siaszt az itéltet asszonyok. A sí partján egy ma-  
gyar öreg, lombfélékkel, fűzfákkal állott, s ennek  
közébe tűrdelték a fájós-fejűjek a hajszálakat,  
art hitték, hogy a vízbe mártott hajszál a fűz-  
fába tűrve, a fájást is abba viszi. A fűzfába  
bűt szál hajszál volt behirdelve.

A sí vizet pótkeresztelésre is használták azok-  
nál a gyerekekénél, akik először vettek részt  
a búcsújárásban. Én a műveltem magam is  
túlестem. Ugyanis 7-8 éves koromban anyámmal  
én is résztvettem a búcsújárásban, s egy Jován-  
cai Anna nevű 18 év körüli leány kíséreltettem,  
hogy én golya vagyok e táron, a hóhoz vezetett  
és sí vízzel keresztet rajzolt homlokomra, így  
lettem én neki keresztfia, ő pedig keresztanyám. A  
pótkeresztelésben nyert rózsóni viszonyt addig  
tartottuk, amíg ottan jártam elemi iskolába,  
azután megváltozt, a tanulást városban  
folytattam. A pótkeresztanyám sorsáról meg-  
feledkeztem, hisz, hogy már nincs az élők  
sorában.

A havasoknál búcsújárása Nagybányán  
[aug. 15] történt, rossz idő esetén Kisbányán [sept.]  
Már előttem való nap délelőtt nagy kézüdvös, sült-  
főzés az egész faluban, mert ételnek kell venni a  
korokban. Sült baromfi, új lisztből sült kenyér, kó-  
lács, gyümölcs föltötte meg a kosarat, a nagy leány  
számára pedig csinos, új ruhák is, amit majd Andor-  
ron az ismerősök házánaál vesz magára.



6

Indulás előtt gyülekezés reggel 6 órakor a templomban ahol a csendes misét mond a pap, utána indulás körmenettel. A misén rendszeren a kiskaraván hívek vettek részt, mert nekik usba esik a templom, az alsóvári hívek a falu végén gyülekeztek és ott csatlakoztak a menethez, ez 1 km. a templomhoz.

Az elhelyezkedés a következő: elül mentek az iskolások őket vitték 2 fehér zászló között 1 feszületet, a nagy leányok, menyegzők 2 piros zászlóval, leányok, férfiak, minden zászlóval - pap, kántor, ministránsok, - végül az asszonyok, minden csoport 6-8-as sorban. A gyengélkedők, kenyelmesek stb. a menetet 25-30 kocsival követték a vasútállomásra, itt dűlőutva letérve megelőzték a menetet, de az androsi faluvégén megvárták azt és a kocsikról lezállva csatlakoztak a bevonulókhoz.

A templomból a körmenet a kántor elnöklésével indul. Az éneklés rendszeren az állomásra tart. (3 km.) Itt átadja a vezetést az elővárosi körmenetnek. Szalagosok között a por fölverődik, föl száll, de még ráismerünk egymásra, még 5 km. visszavan.

Az androsi falu kezdetén az aránvörte csoport aca. fél óra pihenőt tart. Itt levezetjük a hátról a sok port, arcunkat is megdörtyöztük, hogy emberi formánk legyen. A széles útas letéríti a fűre a pluviatól, arra hullik a pap oxáma a misepénz. Pihenés előtt egy gyors járási stafétát tartunk át az elővárosi és fráterek között az úttal, hogy karavánunkon, jönnek a karavánok!

A szokásos rendben elhelyezkedés. 5-600 személyből álló, imponáns karaványszerű csoport karavánzás közben bevonult a templom felé a szokásos énekekkel, amely így hangzik:

61

1.) Iszennék szent anyja! könyörögj érettünk!  
 } Oh, Maria, Krisztus anyja!  
 } Csodálatos, boldogságas szívű Maria!  
 } Hozzád jöttünk esedezni Isten Anyja.  
 } Hálát adni általad nyert, égi jókora,  
 } Eddem nekünk velünk közlő áldásodért.  
 } Eredzed mi érettünk oh, Maria!  
 } Mert szent József orvágunkat veid bírtad.  
 } Azt akarta és kívánta légy óltalma,  
 } A magyar nék, s hazájának patrónja!

- 2.) ~~Iszennék~~ Tiszteletsgos anyja! Könyörögj ér  
 3.) Teremtőnk szent anyja! " " " "  
 4.) Szentéges szívű anyja! stb. " " " "

Ar utcaán haladva, működésük akadályozták járásunkat. Volt, aki erre a napra egyike léteára megkínulva tudott csak tovább járni; volt, aki <sup>vol</sup> köpöncsöket erre a napra egyike szeme becsúszva, a másikon fekete szemérvy lógott, járomi bizony csak az erre az alkalomra beleritott unokája vezetésevel tudott. Ezek a műkérgek lők nem voltak helyhez kötve, ugyancs mindig abban az utcaán helyezkedtek el, ahonnan a búcsúnk érkeztek, így északtól Kérgecs, Miskolci, délről: Gyul, ~~de~~ Ácsa, Jörökhegy, Kópányozánsi stb. nyugatról Karcád, Lávány, Lelle, Bogyár. Megpörtént, hogy egyidőben 2 irányból érkeztek a búcsúok, ilyenkor a templom bejáratán lépészetén foglalták helyet, hangos vesztelődéssel, a templomból ~~ho~~ hallható énekléssel versenyezve, kérték a jószívű hívők pénz-adományát.

*szólalás*  
 A karadi zarándok csoportot az utca mindkét  
 oldaláról népszerű megérkezésre várta. Hallatszott itt  
 is, ott is: "Ezek a karadink! Nagyon sokan vannak, szép  
 A templom bejáratáig mehettünk csak, mert benn mise  
 volt és olyan tömeg, hogy egy lélek sem fér be. Így  
 aztán a csoport szétszórult, és ment ki-ki lemosni az út por-  
 rát és a kerthe a sábori oltráthoz misét hallgatni. Mi  
 a pappal a városba mentünk szintén biztálkodni és az  
 ebédre jelentkezni, mert régi szokás volt, hogy a pap és a  
 kántor a szentesek vendégei. Ebédig nem volt elfoglalt-  
 ságom, megnéztem a bícsübeli emberbörmeget és a söt-  
 rakat. Volt több bütyös sábor [mérés kulacs] benne sok  
 lovashusár, sziv, baba, pipa <sup>stb.</sup> és rengeteg bármészke, költő  
 vásárló és márc fogyaszt. E sáborok hat szemben álltak a  
barárosok sáborai, mely gyermekeknek gyönyörködtető költ-  
 mivali: fapuská, kard, dob, gyöngy, aranygyűrű réz ből  
 és sok-sok egyéb játék. Egy rozoga asztal fehér papír-  
 ral leterítve volt a cukorkárus árúitó helye. Sokféle  
 árúja volt, a portlepte cukorkák, a méhek és legyek  
 által megnyalt csokoládék sokasága, a török-mex  
 kábarattlan tömlője mind olyan kíváncsi volt, hogy  
 a gyerekeknek néhéz volt onnan elcsalni.

A térnek egyik hátsó részében egy felfordított  
 máltáros láda fekszik, teteje bele papírlappal, fűréssel,  
 nyomtatvánnyal. Tüdekes tárgyak lehetnek, mert sok  
 a fiatal érdeklődő. Mellette áll Flaxafi Verai János  
 népköltő és istóriás. Néha saját faragású verset ora-  
 valja, néha énekel, vagy felolvas Mátyás király életese-  
 ményeitől, Sobri Jóska történeteitől, Pinaldi Pinal-  
 dinától stb. Énekei: Ledererné, mi van a kosárban?  
 Kodékinak keze, feje, lába. stb.  
 Vagy énekei.

Rongyos csárda két oldalán vjti. Az ötödik magam  
 Odarogtat pejjaripán Pálkó! vagyok nemde?  
 "Kocsimárvoni!" így adja föl a szót. Kattó meg a eszámom  
 "Látott-e már egy lovon két patkót?" van verve!  
 Ha nem látott, jöjjön ide lássa!  
 Négyet visel e gyönyörű állat.

A Rigó Jancsi esetét  
 szintén.



Harapi Vénai János erkölcs-nemesítő műsora  
egy nap tartott, különösen a fiatalok élvezték  
azt, és csak kevés szülői beavatkozásra hangyák  
abba annak hallogatását. Még azelőtt hízelgett  
az ebédidő is, menni kellett a templom lépcső-  
zetéhez, hogy meleg ételhez jusson a félreértés-  
vándorok. Itt ugyan az életmes andocsi asszonyok  
frissen főzött húslévest / kószú mellettel / mérték nagy  
etényekben egy sányér leves a harimáig 10 fillér  
szelvényért 20 fill. volt. Volt igénylő tövén, nem  
győzték szállítani a frissét. Az elhasznált sányérot  
és kanakát ott helyben előlízették, a levest a lépcsőn  
ülve fogyasztották el.

A délután pihenéssel, ismerkedéssel, nérege-  
léssel és a kocsmában köröközléssel telt el.  
A megbesélt időben indulásra várt a templom-  
ban a zarándokok seregére, mert a többi nem  
fért be, a templom tele volt. A nap utolsó után  
elhangzott a búcsúszó:

Eljön már irága búcsúszómnak.

Halljad még egy marót imádságomnak!

Oh, Mária, Krisztus anyja,

Hívédnek légy ottalma!

A versszak éneklése alatt előkerült az asszonyok  
seregéből a zselkendi és némelyek hangos zó-  
rogással ismételték azt. A zselkendi háromszor  
meghajtra az oltár és a Mária szobor előtt, indult  
a csoport kifutni. A templom előtt rendezett áll-  
tunk és a falunkat énekelve és imádkozva  
jutosunk el falunk végéhez. De mikor még a  
falutól 1 Km. távolságra voltunk már hallottuk a  
harangok zúgását, karangordak a toronyban  
leszokadó gyerekek, a búcsúzó elé s ezrel mintegy  
jelt adva a harangoknak, hogy menjenek a  
fogadásukra!



A fogadás bizonyos ceremóniával történt. A bicsusok<sup>10</sup> itt osztották szét az andocsi bicsuból hozott ajándékaikat sok ölelés és csók közepette, mindazoknak, akik itthon maradtak. A bicsúfia megröszéltása után felsorakoztak a szögelt és rord szerint úgy a bicsusok, mint a kísérők is lelkes éneklettel bevonultunk a templomba. Itt Te Deumot zongoráztunk, és a pap kísérő áldásával hazra térünk otthonunkba és hirtelkodikás körben elmeséltük napi élményeinket.

A fiatalosság azonban az eddigi sényetkeket még nem barátságra befejezettnek az andocsi-bicsú napját, ők még a fiatalosságuk <sup>kevéstől</sup> hangulatától futva, egy kis táncmulatságot is szokásigazságnak tartottak. Ezt Andocson már előre megbeszélték. Most hazaérve felkeresték a cigánybandát és a „Pipi kocsmában” rendelték. Itt hangzik már zene, jönnek már a legények tömegesen, jönnek már a lányok is anyjuk kíséretében. Lassan indul a tánc, hevessége azonban fokozódik. Le kell hűteni pár pohár borral. Ettől pedig a virtus fokozódik. Itt legény kér táncra egy lányt. Az egyik lemarad. Ez már szerelmis komoly a rélt hátrány. Itt meg kell szólni. Egy pofon itt, a másikat arrott. A bicska is nyílik már a zsebben, azután működésbe jön. Fajszó hallatszik, vécsejje hullik. Szabadnak orvost és csendősejje, s ezek vetnek véget a hirtelen kalamajkának.

70-80 éve így fejeződött be az andocsi bicsú Hazán.

Ha egy családban halottak és Szentek, az-  
nak egyik tagja ment az illetékes helyek-  
re jelenteni a szomorú eseményt. Az anyaköny-  
vi hivatalat volt az első, utána a pappal meg-  
beszélni a temetési szerződés módját, idejét,  
a karangzót értesíteni, a kántort értesí-  
teni, majd a sírástval megbeszélni a sír he-  
lyét, a temetés idejét. Majd következett a ko-  
porsó, szempödél, fejfa (kereszt) koszorú megvásárlá-  
sára és hazaszállítására. Mindezek lebonyolítása  
hosszú időbe telt. Ez idő alatt a halottakhoz az  
öltözteső asszonyok a holt-testet kellőképen öl-  
töztesve a koporsóba helyezték és azt az első-  
szobrában felvarralatozták. Hét hokedlira tették,  
melléje a templomból köcsönaitjes erre a ott  
célra került | 3 - 3 gyertyatartót helyeztek. A  
mely gyász & jeléül a falon függő sötét keze-  
ket, tüköröt vagy más szines díszet felekez vagy  
sötét ruhával fűdtek be. Azután körültek az  
essi és éjjeli virrasztóra. és a temetés utáni  
halottokra. Mindkét alkalommal szobrás volt  
a rokonság, jó ismerősöket megvendégszolgálni.  
Ere az alkalommal kalácsot sütöttek, szőlőt főz-  
tek, baromfit, birkát, malacot ölték. Sokszor  
bizony a halottra emlékezve hozzána nyitott  
a baráti öszejövetel.

A virrasztót erre tisztességre alkalmas és begyakor-  
olt asszonyok végezték, irányították, akik a ravu-  
tal mellett a többi résztvevővel együtt rózsafüzár  
imádrággal és énekléssel töltötték az éjszakát.

Ita elérkezett a kermelés órája, amit ha-  
rangszó jelzett, a pap és a hántor a 2 ministráns  
gyermek kíséretében, akik keresztet és pap ruháját,  
pharizust és stólit/vitkét, a halottas-házhoz indult.

Ita a pap magára vette az egyházi ruhát és kezdődött  
az egyház által előírt latin-nyelvi szerbarts. Ez  
volt a kisbenedek. Ita "gyászoló család nagybenedek  
kivánt, akkor a plúviát is öltött <sup>a pap</sup> (amit a dekan vitt  
a házig. Ita a funkciót végzők is a ministránrok egy-egy  
szál gyertyát kaptak, jelezvén az örökvilágosságot, a-  
melyben az elkunyt fog részeseülni <sup>ott</sup> ~~az~~ örökvilágosságban.  
A hirt keresztre a család 1 vagy 2 vízzen szakmányi-  
ruhát akasztott, ami a papé és hántorcé lett 2-1 arányban.  
A nagybenedeknél a pap és a hántor latin-nyelvi  
szólamát is énekelte felváltva és a pap a szentelésen  
kívül tömjénfüstölést is végzett a koporsó fölött. E szer-  
barts után következett a magyar nyelvű búcsúzó, amely  
mai nap is használatban van, így kezdődik:

Óh édes Megváltóm ne nézd bűneimet! stb.

A másik: Jézusomnak kegyelméből már elértem végomat,  
& két ének többi szövegét nem közlöm, mert közismert,  
hanem közlöm azt, ami csupán karádi ének. Más  
körségekben ismeretlen. Ugyanis ez az ének Baranyá-  
tól, Mánfa körségtől származik. Előzőim: Pálók  
Lajos 1887-ben Mánfáról került Hans Karádra és  
az éneket magával hozta itt 1913-ig működött s  
meghaltam, én is külön kívánságra gyakran énekel-  
tem. Az ének szövege ez!

- 1.) Bűnös Ádám maradéka, lásd ruhja vagy halátnak,  
Szíved addig ostromolja, míg nyilai halátnak,  
Ott hát nincs mentéged,  
Hogy magad megmentsed,  
Te kell tenni élted!



2.) Paradicsom szép kertjében már ez elvégzetett.  
Mikön az első emberjén legott vétkeket követett.  
Halálnak fiává, annak zsoldosává  
Kellenn lenni embernek.

3.) Pólam is elvégzetett az átoknak törvénye.  
Mert halál addig ostromla, míg jutottam révire.  
Sok jajjal életem, le kellett már Áennem.  
Rideg sír lesz a helyem.

4.) Fájdalommal kell megválnom szeretett jó páromtól,  
Sírvaakadva kell búcsúnom kesergő árvaimtól.  
Ugy van, elmaradok, végkép elszakadok  
Árván hagyott házamtól

5.) Oh, ne sírjátok kedvesim, hogy megváltak töletek!  
Rokonaim, ismerősim, az Urban reméljetelek?  
Behunyom szemeim, szüntetem könnyeim.  
Ti is csendesedjetelek!

6.) Maradj magadnak csábvilág föld is elfordulok,  
Melandó vagy, mint a virág, Jézusomhoz járulok,  
Hogy adjon irgalmat, örök nyugodalmat!  
Igy síromba indulok.

— — —  
Ezen ének elhangzása után a koporsót  
a gyászócsere aszték, s indult a gyászmenet  
a temető felé. Az uton fel-felhangzott a  
kántróéneke: "Könyörülj Istenem!" stb. kezdetű  
éneke, amit a temetőig meg-megszakítva énekelt.  
Az ének közismert, szövegét nem folytatnom kívánok.



14.

Ugyanis Harádon volt egy másik restes helyen  
ismart kisérő ének, amit gyakran énekeltem. Szövege  
az: 1) Indulok síromba, melyet is anyám véste.

Megyek a paromba, s leszek a sírgék élke.

Jöjj el édes Megváltóm! jöjj hegyes szabadítóm!  
Légy Te most vidámitóm!

2) Vége szakadt már e zarándok éltemnek.

Füst s kámor<sup>ai</sup>, por immár dicsősége létémnek.

Jöjj el édes Megváltóm! stb.

3) Ádám alyánk veske sürgöt a sírta oxállni,

Éva bünös élke kényserit porra valóni.

Jöjj el édes Megváltóm! stb.

4) Jöjj öröcsangyalom, mutasd meg az új hazát!

Vess kézenfogva, nyisd meg annak kapuját!

Jöjj el édes Megváltóm! stb.

A temető kapujához íve, a koporsót a szent Mikály lo-  
vára helyezik és négy férfi a vállán a sírhoz viszi.

A temetőben a kántor a sírig éneklé a latin or-  
vegü éneket.

In paradisum deducant te angeli.

Et cum Lasari quondam paupere,  
Vitam habeas sempiternam.

De profundis clamevi ad Te Domine?

Domine Et exaudi vocem meam! In paradisum etc.

Requiem aeterna dona ei Domine!

Et lux perpetua luceat ei. In paradisum etc. 69

A sírhoz érve a pap rövid latin imát mond,  
a kántor latin választ mond, a koporsó és a sír  
megszenteli és következik a koporsó sírba helyezésére.  
ez alatt a kántor énekel: "Menj alá gyarló testem!" a.  
éneket, vagy a következő Haridon gyakran énekeltes.

Megfirttem én már büneimnek zsoldját,

Letettem lelkeimnek romlandó sátorát,

Melyből alkossatok, ölelem föld-porát.

Lakom sötét boltját?

Mig e világ fennáll az ő művelésében  
Tagjaim itt lesznek a földnek gyomrában.  
De felkelek onnan ítéletnapjára,  
Végző számadásra.

Oh, Uram! ne tekintsd eltemnek hibáit!  
Nézd inkább szentséges vérednek hullásait!  
Támaszd fel öröme testemnek morzsáit?  
Ladd örök áldásait!

Ezzel a temetési szertartás befejeződik. Pap,  
kántor és a résztvevő hívők lávornak, az egyszerű  
család megvárja a sír beföldelését, azután haza  
sávozik. Orthon mindenki kezét mos. Azután  
készülődnek az esti halotttóra.